

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

Pars I. Theomachia, De Ecclesia Triumphante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

COPPENSTEINII

PARS I.

GENEALOGIÆ LUTHERO-CALVINISTI-
CÆ, DICTÆ

THEOMACHIA,

seu Contra

Ecclesiam Triumphantem Archihære-
tica Rebellio.

PRAEFATIO TITVLARIS

*De Protogenealogia, seu Patriarchia Luthero-
Caluiniana.*

I. **D**IABOLVS, Archihæ-
resium Pater ac menda-
ciorum, inde ab creatio-
ne sui *in Veritate non stetit:*
ideoque rebellis Deo in abyſtum eſt re-
ligatus. Inde ſalutis humanæ inu-
diſ exijt ſpiritus mendax in ore ſerpentis;
dein multorum pſeudoprophetarum;
V 3 demum

demum ipsum SALVATOREM ipse Tentator adortus, nequicquam eicthnas innexuit. Domino tamen cœlos supergresso, sedenteque ad Dexteram Patris, continuo nonnullos sibi deuotos ad infanda hæresium dogmata instigauit. Atque sicut Sp. Sanctus Fideles Christi duxit in omnem Veritatem; ita fatanicus hæreticos in omnem Falsitatem.

II. SIMON MAGVS, teste *Cæs. Baron. Ann. tom. I. anno 35.* ex Samaria oriundus, ab S. Philippo baptizatus, adeo se in ipsam dæmonis familiaritatem deuouit atque disciplinam; Vt Petrus vito diceret, *Act. 8. Cor tuum non est rectum coram Deo. &c. in felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.* Et S. Ignatius epist. ad Trallianos, *Primogenitum Satanae* appellat. De eius præstigijs *Baron. to. I. anno 68.* In cæteris verò docebant SIMONIANI, teste *S. Ignatio epist. ad Smyrnen.* Et Sacrificium, & Sacramentum Altaris nihili esse; neque veram Christi Carnem ac Humanitatem illi inesse posse.

III. BERENGARIUS, annis abhinc 550. Archidiaconus in Italia, Sacramentorum Patriarcha, Corporis Domini in Eucharistia veritatem abnegabat; at ab diabolo eductus.

Ecce enim cum ad Sancti Fulberti morituri cubile alios inter venisset, is inter mortuis vocibus, digito in eum intento, dixit: *Berengarium educite, video in eius humero Diabolum: qui in aures eius hæresim dictam inspiraret: teste Guil. Bibliothecario. Sexcentos, vt aiunt, veterum prætereo.*

IV. LUTHERVS I. de Missa priuata to. 7. fatetur: *Media nocte Satan contra me disputauit de diuersis fidei punctis sic, vt superatus ab eo atque conuictus debuerim illi assentiri. In tantas enim angustias animam adigere nouit, vt in momento possit e corpore expelli: vt e. pertus ipse sepius ad extrema deueni.*

Idem in mensalibus sermon. par. 2. pag. 23. edit. 2. Francof. *Diabolus me sepius in desperationem coniecit tantam, vt nescirem, an vel Deus esset vsquam; sicque funditus de Deo desperarem.*

2. Ista omnium nomine Lutheranorum fatetur Olsnicensis superintendens Balduinus in Apologia aduersus Serarium, *Lutheri, ait, cū diabolo disputatam Veram fuisse fateor: eam à Lu. hero scriptam, non ioco, sed serio; non hyperbolice, sed proprie & historice, non nego.*

3. Accedit & Calvinistarum asseueratio; vt *Dauidis Paræi Heidelbergensis in catechisticarum prælectionum lib. 5. ca. 7. pag. 257.*

In isto Papiastico Enthymemate; Lutherus seipso teste, ex atro spiritu diaboli dicit rationes, cur damnanda sit Missa priuata, & Sacerdotum Chrisma: Ergo diaboli discipulus est:

In isto, inquam, antecedens negare non possunt Lutherani.

V. CALVINVS autem Lutheri discipulus est: Ergo & Satanae.

1. Lutheri enim libros audivissimè lectitauit.

Biturigibus quoque Melchiorè Volmarium Lutheranum diligentissimè audi-

audiuit, vt vix ab eius latere diuelleretur.

Quodque *melio*rem docuisset fidem, *melio*remque *Christianum* fecisset, ait Beza, non *Melior*, sed *Melior* vocari solet.

2. Vltro quoque dant Calviniani, *Caluinum*, seque ipsos *Lutheri* discipulos esse. Et in libro contra Concordiam, à Calimirianis Neostadij edito. cap. 6. pag. 206, & 241.

Sacramentarios, *liberos* è corpore suo *genitos*; licet *Absolones*; vocat Lutherus, epist. ad Hausmannum. *Et verum fit de ijs illud Ioannis*, ait Olsnicensis, *Ex Lutheri schola proderunt*; sed non erant ex ea.

3. Deinde Calvinus Diaboli grauissimis de rebus dogmata ab *Luthero* accepit; quare vtriusque vere discipulus fuit.

Dogmata verò sunt. 1. Missam esse impiam ac detestabilem.

2. Sacramentorum formas esse *Conciones*; non concepta verba præctica.

3. Sacerdotum consecrationem esse nihili.

4. Sanctorum inuocationem esse idolatriam.

5. Fidem specialem cum prædicatione cuiuslibet esse necessariam.

6. Christianos omnes ad illius vsque noctis tempus apostatas à Christo extitisse.

7. Christianorum fidem fide *Turcarum* ac *Dæmonum* nechilo fuisse meliorem.

8. Ecclesiam totam tot retro sæculis in errorum tenebris iacuisse. Aliaque talia diabolo annuit Lutherus; & cum

hoc consensit Calvinus in singulis; etsi deinde in nonnullis deficiuerit. vt in præsentis *Dominici Corporis Sacramento*; cuius Absentiam dæmon illo in nocturno gymnasio insinuauit: Quo in errore Magistrum superauit Calvinus, mentem diaboli percipiens perfectius.

Et tamen errorem duntaxat insinuauit Lutherus lib. de captiuitat. *Babyl. &c.* teste *Bell. l. 1. de Sac. Euch. cap. 1.* At propagauit, Confirmauitque Calvinus.

VI. ZVINGLIUS eodem in errore, cum Berengario, Sathanæ discipulus fuit.

De hoc diximus. Ille de se ita confitetur, tomo 2. in libro *Subsidium de Eucharistia* dicto: *Cum Aprilis tredecima lux appeteret, visus sum mihi in somno, multo cum tadio denuò contendere cum aduersario Scriba; sicque obmutuisse, vt, quod verum scirem, negante lingua beneficium suum, proloqui non possem.*

Nam antè Tiguri anno 1525. die 12. Aprilis, cum in senatu in Præsentiam *Dominicam* inueheretur, bonus Reip. Actuarius eum compulit vsquam doceret è *Scriptura*, istud *Est fumi* pro significat.

Hic ille æstuarè, obmutescere, & cõfundi. Pergit Zvinglius: *Ibi visus est monitor adesse; Ater fuerit, an Albus, nihil memini; qui dicebat: Quin, ignaue, respondes ei, quod Exo. 12. scribitur: Est enim Phasce, hoc est Transitus Domini. Protinus vt hoc phantasma visum est, simul expergesio, & è lecto exilio.*

Atqui CALVINIANIS hunc Diabolum Magistrum obiectant Lutherani *Smidelinus* & *Schlüsselburgius*.

Per-

Perge age nunc Caluine, lib. Instruct. de Libert. c. 14. Libertinis obiectare, quod Deum in diabolum transformet: cum tute ad diaboli magisterium transferis ipse.

Hinc de effectu testatur Lutherus in Postilla Ienensi anno 1559. conci. 2. Dom. 1. Aduentus. *Ex hac doctrina mundus indies vsque deterior euadit. Iam homines sunt obsessi septem diabolis, cum antea solum ab unico tenerentur. Diabolus inuolat iam turmatim in homines; ut sub clara luce Evangelij seipsis fiant auariores, callidiores, audaciores, ac deteriores, quam unquam fuerint sub Papatu. Vide & To. 1. Witt. fol. 170. Et verum est testimonium eius. Atque hec vniuersim de Protogenealogia Luthero-caluiniana. Porro propius ad rem.*

QVÆSTIO I.

Qui sint Canonici S. Scripturae Libri?

I. **HÆRESIARCHIA.** Simoniani, & Basilidiani, sub annum 35. Marcionitæ sub annum 146. apud Irenæum l. 5. c. 20. 22. 19. Manichæi sub annum 276. apud Epi. h. haresi 66. Bogomiles sub annum 118. apud Euthymium *Pamphila par. 2. tit. 23. l. 1.* Albigenses, sub annum 120. teste S. Antonino p. 4. tit. 11. c. 7. hi Vetus Testamentum respuebant, ut a Mulo Deo dictatum.

ANABAPTISTÆ, in Colloquio Franckendalensi, Vetus Test. haud aliter ad fidem valere censuerunt, quam quatenus cum Nouo concordat.

PAPISTA. 1. At hi Nouatores in hæresiarcharum olim damnatorum anathema inuadunt scientes; Christo aduersarij, Luc. ult. *Neesse est impleri omnia, que scripta sunt in Lege Moysi & Prophetis, & Psalmis de me.* Apostolo contrarij Ro. 1. Gal. 4. Hebr. 1.

2. Contraque ipsos pugnarunt Epiphanius, Augustinus, Petrus Cluniacensis.

II. **HÆRESIARCHIA.** Hebræi in Talmud. Ord. 4. c. 3. librum Iob exauctorant: quod Iobum existisse unquam negent. Alii cum commentariis illustrant Rabini, sed sæpius reprehendunt, ut qui verbis & corde peccatit, Dei providentiam abnegant & resurrectionem; ideo que iustas pœnas expendunt.

LUTHERVS in *Conuualibus* ut. de Patriarch. & Proph. non credit sic gesta omnia, sicut in libro Iob enarratur: esseq; hic ceu fabulæ argumentum, ad exercitiū plūm patientiæ proponendum.

PAPISTA. At de Iobi encomio Ezechiel, c. 14. *Si fisterit Noe, Daniel & Iob ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas.* Iob. 2. Iacob. 5. & c.

III. **HÆRESIARCHIA.** Quidam apud Philastriū in *Catal. her. c. 12.* repudiabant Ecclesiasten, velut feneiam exfirmato Salomone concriptam. Sic & Cantica Cant.

LUTHERVS in *Conuual.* serm. ait, Ecclesiasten videri tibi ocreis & calcaribus destitutum requitare tantum in foccis; ceu soleret ipse, cum adhuc esset in cœnobio.

PAPISTA. Ecclesiastes verò omnishone tatis, sobrietati que magister est, & fluxarum despectum rerum condocet; seuerus epulonum ac voluptuariorum Aristarchus; Neq; pauca è vulgi dicit opinione, non sua. Vere igitur, c. 2. affirmat, *Sapientia quoque perseverat mecum.* Ideo Nondum amore mulieres deperijt, cum Ecclesiasten conscripsit. Castalio, teste Beza, censit Cantica impunæ esse libidinis, ac filix Pharaonis erotica.

IV. **HÆRESIARCHIA.** **MOPSVESTAN.** In Hebræis Baruch propheta non repetitur.

Hinc cum reiciunt **CALVINVS** *Instit. 3. c. 20. §. 8.* **KEMNITIVS** Lutheranus in *exam. Trid. sess. 4.*

PAPISTA. 1. At & **THEODORVS** **MOPSVESTANVS** olim omnes Prophetas despuebat, teste *Syn. v. Coll. 4. 2. De*

2. Deinde, Reclamarunt ijs S. Patres
Cypri. Hilar. Cyril. Clemens Alex. Euseb.
C^o.

V. HÆRESIARCH. IVDÆI, ait S Hieron. pra-
fat. in Dan. reiciebant c. 3. Danielis & c. 14. Itemque
Porphyrius.

KEMNITIVS, cum Lutheranis, in Exam. Trid.
sess. 4. similiter: Item & Anabaptista.

Erasmus quoque cum Paganis & Iudæis hi-
storiam Susannæ subannat, & exhibat, Contra
S. Patres & Concilia. iidem cum iisdem im-
piis, ac Magdeburgenses etiam Tobiz, Iudith,
Sapientia, Ecclesiastici, Machabæorum libros
è S. Canone proscribunt. Vide *Luthero-cal.* p. 1.
q. 11. Bonos quidem & sanctos libros eos con-
cedunt, at infallibilis esse veritatis sic, vt ex iis
firmare queant argumenta, negant.

PAPISTA. Jugularunt istos cum
hisce, sanctosq; libros definierunt, an-
no 397. Concil. III. Carthag. Can. 47.
& Trident. sess. 4. Item & S. Patres. Est
autem figmentum Kemnitij, quosdam
esse libros sacros; & non tamen infalli-
bilis Veritatis. Nam quomodo Veri
norma forent?

VI. HÆRESIARCH. Faustus Manichæus, sub
an num 490. teste Aug. l. 32. contra Faustum. ca. 2. & l.
33. c. 3. Evangelia, dixit esse ab aliis conficta, itemque
Epistolas: nil scripsisse Apostolos.

Alji, vt Echnici, & sub annum 356.
Iulianus; esse ab Apostolis scripta, at errare sape,
pugnareque secum.

Cum hisce sensit Otto Brunfeld. Lutheranus, te-
ste Cochleio l. de Ser. & Eccl. c. 1. & 4.

LVTHERVVS in praefat. ad Nouum Test. lat.
S. Ioannis Euangelium, eius 1. Epistola. & Pauli ad Ro-
manos Galatas, Ephesios, prima Petri, hi libri tibi o-
stendunt IESVM, docentque omnia sciri necessaria; &
beatus es, etsi alium librum nunquam legas aut audias.
Abolenda opinio est tantum esse quatuor Euangelia:
Ioannis Euangelium est vnicum, pulcrum, verum. To.
2. Ienen. fol. 318. Omnia qua Apostoli scripserunt v-
num sunt Euangelium: proinde non rectum est, quod 4.
Euangelista numerentur.

CALVINVS in Luc. 16. differens Christus duras &
longe petitas adhibet similitudines; quæ in Luc. 22. v.

13. non ex omni parte quadrant; in Mat. 7. vers. 12.
Superuacuas illationes. Nec, in Ioan. 1. satis aptas
proposito. Saep; Mat. 9. v. 5. Parum solide ratiocinatur.
Item in Mat. 18. Verba Prophetarum in alienum sen-
sum deflectit. Item in Mat. 12. v. 25. Parum solide re-
fut at aduersarios.

Item in Luc. 7. v. 29. Euangelij Christi gloriam
valde obscurat, quod Discipulos sibi ille non nisi ex qui-
quilijs & fece populi colligere potuit.

PAPISTA. 1. At ista refutant S. Pa-
tres; in primis Irenæus l. 3. c. 11. Tert. l. 4. in
Marcionem. &c. Et quatuor Animalia vi-
sa Ezechieli, & Ioanni.

2. Deinde Falleretur & falleret Pau-
lus ad Colof. affirmans in Christo esse the-
sauros omnes scientia & sapientia Dei. Desi-
puissent, qui Mat. 7. Luc. 2. Ioa. 7. dice-
bant: Nunquam sic homo locutus est. Quis ta-
lia peripateticum contra Aristotelem
effutire pateretur? An non h. e. cū Iulia-
no, Luciano, Porphyrio veteres philoso-
phos Christo anteponebant: quod, quam
Christus; longè solidius sua dogmata
confirmassent?

Quanto Alcoranus de Christo ho-
norificentius? Vide *Theuet. l. 6. c. 5.* Vade
age, garrī Erasme in annot. ad c. 2. & 27.
Mat. Non esse metuendum, ne totius
Scripturæ corruat autoritas, si leuis er-
ror in ea deprehēdatur: præsertim cum
Euangelistas interdum memoria lapsos
dicat *Aug. l. 3. de Consen. Euang. c. 7.* Sed
fingit hoc Erasmus.

VII. HÆRESIARCH. Inimici veræ fidei, ait
Aug. l. 2. de adulterinis coniugijs, ex nonnullis codicibus
eraterunt historiam de Adultera, Ioan. 8.

ERASMVVS in annot. ad Ioa. 8. Negat esse histori-
am, sed parabolam meram: Negatque certè o-
lim fidei fuisse. Vide in *Luthero-cal.* p. 1. q. 1. plura
alia,

PAPISTA. 1. At eam agnoscunt
grauissimi S. Patres Græci ac Latini:

X Panno-

Pannonius, Athanasius, Chryf. Hier. Ambros. &c.

2. Pariter idem Erasmus in 1. Ioan. ca. ult. illa verba; *Tres sunt, qui testimonium dant.* &c. ait in dubio fuisse olim; esseque oportere pertendit.

AT S. Patres eadem Canonica agnoscunt, ac venerantur.

VIII. HÆRESIARCH. Marcion sub annum 146. teste Hieron. *prafat ad Titum*; & Arius, teste Theodoro in *praf. ad Hebr.* Epistolam ad Hebræos neque Pauli esse; neque Sacram fingebant.

LUTHERANI similiter. Vide in nostro *Luthero-cal. p. 1. q. 1. §. 2.*

CALVINISTÆ verò esse quidem Apostolicam perrendunt; *Eccius tamen sit, addubitant.* Ita Cal. Infit. impress. anno 1554. c. 8. §. 216. & c. 10. §. 83. Ministri in Cōfessione oblata Piffiaci art. 3.

PAPISTA. Reclamat & condemnat istud omnis retrò veneranda Antiquitas Christiana, apud *Bell. l. 1. de Verbo Dei c. 17.*

IV. HÆRESIARCH. Pelagius sub annum 410. Manichæi, similesque hæretici, (queritur S. Hieron. *l. contra Pelag.*) ut fauorem sibi plebis conciliarent, scientiam Legis ac Scripturæ quibusuis, adeoque ipsi etiam mulierculis tribuerunt.

LUTHERO-CALVINISTÆ iubent et quoscunque scrutari, & iudicare Scripturas.

PAPISTA. Istud explicari tractavi, & refutavi in meo *Luthero-cal. p. 1. q. 4.*

2. Et verò S. Patres docent, non aliunde tot hæreses ac schismata esse profeminata; quam quod Scriptura quibusuis esset prostituta, ut legerent, iudicarent, & ad sua quisque commenta accommodaret. CONTRA Iacob. 3. *Nolite plures Magistri fieri. &c.*

QVÆSTIO II.

An commune sit hæreticis odium S. Traditionum?

HÆRESIARCH. Ex horum, Traditiones reiciuentium, consensu pertinace, omnibus retrò sacculis, docemus Orthodoxi eas minime repudiandas

esse; Sed iuxta omnium S. Patrum consensum, custodiendas. Ecce aliquam tibi Inductionem.

1. *Valentiniani sub annum 146. & Marcionista sunt aspernati Traditiones, teste Irenæo l. 3. c. 2. Tertull. l. de prescript.*

2. *Donatista sub annum 306. è folis Scripturis pugnabant; S. Aug. l. de Vanitate Eccl. c. 19. &c. per Traditiones obfisteat.*

3. *Ariani sub annum 317. nil, nisi scriptum, audiebant; omne Traditum respuentes: teste Hilario l. contra Constantium, Epiph. hæresi 69. 73.*

4. *Ariani sub annum 357. idem, ait Epiph. hæresi 73.*

5. *De Eunomianis sub annum 360. idem. Basilii. l. de Sp. Sancto. c. 27.*

6. *De Nestorio, Eurycheto, Dioscoro. &c. Basilii. Cyr. in Synodo VII. act. 1.*

7. *De Apostolicis idem, S. Bern. hom. 66. in Cant.*

8. *De VVileff sub annum 1380. testatur Tho. Wadentis l. 1. de hæ. in antiqua fidei. &c. Et sic dicatur Ergo. &c.*

LUTHERANI & CALVINISTÆ, minores istorum sequaces sunt gnauiter. Vide in meo *Luthero-cal. p. 1. q. 5.*

PAPISTA. 1. Sicut hodierni Nouatores hæresin suã de contemnendis Traditionibus acceperunt per manus Tradentium Archihæreticorum præcorum.

Ita & nos à S. Patribus accepimus & dicimus, Eadem de Traditionibus, omnium cum honore venerandis. 2. Mos omnium Gentium fuit, Traditionibus stare.

De Iudæis, extra Scriptam legem, traditionum obseruantibus, testatur *Orig. hom. 5. Num. & Com. in Ro. 3. Hilar. in Psal. 2. Euseb. l. 7. hist. c. 28. &c. De Rebus, ut Athanasius; Pericles diuisit ius in Scriptum, & non scriptum. Arist. l. 3. polit. c. 11. Statuit regendam ciuitatem partim optimis legibus; partim arbitrio optimi viri, Et huc vocat *Ius animatum*. lib. 5. de morib. ca. 4.*

Lacedæmonijs Lycurgus nullam dare scriptam voluit legem; ait *Plutar.* sed solis uti Traditionibus; quò essent in agendo, quam legendo diligentiores.

Romanis placuisse traditiones, patet ex *Cic. l. 1. de legibus*, De Gallorum Druidibus seu

sapientibus.

fapientibus idem testatur *Cas. l. 6. de bello Gallico. &c. 3.* Denique in Iure Ciuili, *L. Diurna ff. de Legib.* Et in Iure Canonico, *dist. 1. Can. Consuetudo:* tribuitur eadē Legi scriptæ, & Consuetudini non scriptæ autoritas. Itaque Traditiones sunt legis quæ naturalis. Vide *Bell. l. 4. c. 8. de Verb. Dei.*

Regulas denique huc subicere, quibus Traditiones veræ cognoscuntur, est preterea. *1. Quod vniuersa Ecclesia, vt fidei dogma se nec scriptur. inuenitur: id Traditum esse nec. ff. est. Quia Ecclesia, vt columna & firmamentum veritatis, 1. Tim. 3, errare non potest. Nec enim Mat. 16, Porta inferi præualent aduersus eam.*

II. Reg. Quod vniuersa seruat Ecclesia, & id constituere nemo potuit, nisi Deus: neque tamen vsquam scriptum est: id ab Christo & Apostolis Traditum, dici necesse est. Aug. epist. 118. Insulentissima insania est existimare, Non rectè fieri, quod ab vniuersa Ecclesia fit. Tale est Baptisma paruulorum actu non credentium: quod nec Lutherani, nec Calvinistæ, nec Catholici ex Scripturis contra Anabaptistas in Colloq. Frankent. potuerunt. Et idem Synodus Generalis Wittenberg. ex Luthero in Gal. 3. Kem. Exa. sess. 7. definiuit tenendum ex fide. Tale de non rebaptizandis hæreticis; quod Aug. defendit ex Traditione sola, contra S. Cypr. in hoc Traditionis negligetem: At ante mortem conuersum, ait Aug. epist. 48.

III. Reg. Quod omnis retrò seruaui Ecclesia, merito creditur ab Apostolis institutum, & si tale sit, vt ab ecclesia potuerit institui. Talis est Quadragesima: quam Caluinus Institution. libr. 4. capit. 12. §. 20. vocat superstitionem, post Apostolos excogitatam. Sicut & S. Ordines minores dicit, l. 4. c. 19. §. 24. nouitium com-

mentum Sorbonistarum. &c.

IV. Reg. Cum omnes Ecclesia Doctores communi docent consensu, aliquid ex Apostolica Traditione descendere; illud Traditionem esse credendum est. Ratio. Quia si talis consensus errare posset; posset & Ecclesia; quæ suos sequi Doctores tenetur. Tale est, Imaginum cultus, Ritus Baptismales. &c.

V. Reg. Esse ab Apostolis Traditum id, quod pro tali habetur in Ecclesijs, in quibus continuata successio est ab Apostolis. Sic Iren. l. 3. c. 3. Tertul. l. de præscript.

II. DE VERBO DEI INCARNATO.

QVÆSTIO III.

Qualis sit Luthero-caluinistis S. Trinitas, & Christi Diuinitas?

HÆRESIARCH. I. Diagoras & Theodorus, ait *Cic. l. 1. de nat. Deor.* negant Deum esse: Protagora, esse dubitauit. Plato, vnum esse asseruit. Alij, plures fecere Deos.

2. Gnostici. Carpocrat. Manichæi, duo Principia statuerunt, Bonum spirituum, Malum corporearum rerum. *Cerdoniani & Marcionita* vnum Legis, alium Euang. lii Deum esse voluerunt.

3. Sabelliani, Naetiani, Praxeani, Hermogeniani sub an. 200. & post, Trinitatē vnā esse personā affirmarunt, quæ iuxta officia, nūc Pater, nūc Filius, nūc Sp. S. diceretur: teste *S. Aug. l. de har. c. 41. 4. Ebion, Cerinthus* sub an. 90. negarunt Christi Diuinit. quod merus homo ex Iosepho & Maria natus fuisset. *Euseb. l. 3. hist. Eccl. c. 17. Itē Carpocrates* sub an. 137. teste *Aug. de har. c. 7. 5. Arius* finxit, Deū sēper fuisse Patrem, Filiū ante creaturas creatum, & à Filio Sp. Sanctum, teste *Euseb. sed. 4. quæst. Eunomian. de quæst. 1.*

Lutheranos itēq; Calvinianos quosdam: adeoq; in his primipilos. similia istis sensisse & scripsisse, reor nec ipsos Lutherocaluinianos induci facile posse vt credant. Alii argutores, se suorū dicta infanda interpretari aliō nitentur; cautiōres humanū lapsū excusabūt, in varia lectione voluntatē negare noluērunt; sed eōmnes sectariorū opiniones Synodalesq; Consensus opponent: & ex professo ab suorū blasphemis abhorrebunt. Verum tamen quot, & quantifera hæresum quo hoc, & cum damnatissimis istis hæresiarch. præcis senserunt, & cum nupero, Caluini equali. licet antagonista eius talium asserere Serueto? *lib. 5. Trin. p. 189. Et in respon. ad met. 1.*

Ita & Ministri Transyluani l. 2. c. 4. atheizant omnes. Vide in meo *Luthero-c.* p. 1. q. 6. 7. 8. 9. 11. 12. vbi totidem ipsorum verba quæ recitantur; quæ & refutantur partim, partim & in meo *Antichristo* quæst. 3. 4. 5.

PAPISTA. Sacrum vtrumque reclamatur Instrumentum; vniuersaque SS. Patrum consentiens Antiquitas; & Ecclesia Dei conclamat aduersum Atheistas istos.

1. Nam, 1. Reg. 2. *Non est sanctus, ut est Dominus: neque enim est alius extra te.* 3. Reg. 8. *Deus Israel, non est similis tui Deus.* At si duæ aliæ forent naturæ diuinæ; essent similes. Mar. 12. *Vnus est Deus, & non est alius præter eum,* scilicet in Vnitate naturæ.

2. Trinitas est in personis distincta per relationes; sed non diuisa. Vnde symb. Athanasii: *Alia est Persona Patris, alij Filij, alia Sp. S.* Dicitur a. Boetius lib. de Trin. *Substantia in diuinis continet Vnitatem: Relatio multiplicat Trinitatem.* Si ergo, ait S. Tho. p. 1. q. 28. a. 3. c. Relationes Non distinguuntur realiter, non erit in diuinis Trinitas realis; sed rationis tantum: Quod est Sabelliani erroris.

3. Quare sic ratiocinatur S. Tho. 1. q. 30. a. 1. Nomen *Persona* significat in Diuinis Relationem, ut rem subsistentem in natura diuina: Sed relationes reales sunt in diuinis plures: *ibid.* q. 27. a. 1. 3. 4. Ergo sunt plures res subsistentes in diuina natura: & hoc est esse plures Personas. Manente nihilominus isto S. Ambrosij l. 1. de Fide c. 2. *Deus in Deo est: sed non duo Dii.* Quocirca ait Damasc. lib. 3. *Orthod. fidei c. 5. Differentiam hypostaseon in tribus Proprietatibus,* scilicet paternali, filiali, & processionali, *recognoscimus.*

Verum id ita, ceu S. Ambr. l. 1. de Fi-

de. c. 5. to. 2. ait. *Impossibile est Generationem scire secretum: mens deficit, vox silet.* Sed per originem generationis & processionis distinguitur Trinitas, ait D. Tho. 1. q. 32. a. 1. *Ergo Trinitas ea personarum per rationem cognosci non potest.* Vnitas vero Deitatis, hoc est.

Nam Pagani, ut plures inuenerunt Deos; Vnum tamē cognouerunt, Rom. 1. Aut cognoscere naturaliter poterunt.

II. HÆRESIARCHIA. IESVS Christus non est vere Vnus solus Deus ab æterno; ut qui ante incarnationem Nihil fuit, nisi per idam in mente Dei. Ita olim Ebion & Cherinthus apud Irenæum l. 1. c. 15. 26. Item Sabellianus & Photinus apud Aug. *heresi* 44. & 45. De Trithemismo, vide q. sequente.

LUTHERO-CALVINISTA similiter: patet *Luthero-c.* q. 7. & 9.

PAPISTA. I. Dominus IESVS in Evangelio se esse docet Iudæis Vnum, vnumque Deum; ut in meo *Antichristo*, q. 3. n. 6. demonstro.

2. Ita Moyses Deu. 4. *Dominus ipse est Deus, & non est alius præter Vnum,* Deu. 6. *Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus vnus est;* Vnitate numerica, non specifica: Vnitate naturæ non solum charitatis, ut Erasmus, Calvinus, Transyluani, & Ariani volunt. Similia passim in libris Historialibus, & Prophetis: Vide *Bell. l. 1. de Christo*, c. 3. De S. Patribus *ibidem.*

RATIO fauet. 1. Deus est summum Ens: *Ego sum, qui sum.* Exo. 3. Ergo est simile Vnus. Quo enim quid est magis Ens, eò magis est Vnum. Et quo quid perfectius est in Esse, eò longius abesse ab Non esse, & proinde ab diuisione.

2. Deus est suum Esse: Exo. 3. *Ego sum*

qui sum: & caret omni cōpositione: ergo non est multiplicabilis, nec diuisibilis in plura indiuidua. Nam Esse proprium vnus, non potest Esse alterius.

3. Deus est, Pl. 82. *Solus Altissimus*: Eccl. 1. *Vnus altissimus*: Est finis vltimus omnium, Apoc. 1. *Ego sum α & ω*. Est infinitus in essentia, potentia, sapientia. &c. Pl. 144. *Et magnitudinis eius non est numerus*. Ego vnus est numero.

Suasiones Transyluanorum fileo; quod hodie plerique Luth. & Calu. ab eis abeant.

III. HÆRESIARCHIA. *Christus est minor Patre. Est instrumentum Patris in creando. Est aliquid Natura diuina. Est Proprietate tantum distinctus à Patre: &c. Et quæ talia complura in meo Luthero-c. 9. Ita Arius, teste Epiph. heresi. 69.*

LUTHERO-CALVINISTÆ Eadem; & his infandiora plura: adeo profecit deterior posteritas heretica.

PAPISTA. Quæcunque iam attulimus ad demonstrandam Vnitatem Christi cum Patre in vna Deitate & naturas omnia illa & ad Æqualitatem vtriusque euidenter valent. De quo vide & in meo *Antichristo Calu. q. 3. n. 6. Et q. in sequente.*

IV. HÆRESIARCHIA. *Christo homini est communicata à Deo Diuinitas, non aeterna generatione sed per inhabitationem, & gratiam.*

Ita Nestorius apud Theodoretum l. 4. heresi. fab.

CALVINISTA. *Christus secundum Diuinitatem restitui sibi gloriam postulat: ait Melanch. Et Calvinus: Pater solus in Scripturis Deus vocatur per excellentiam.*

LUTH. *Filius Dei est Virtus Patris, & Instrumentum.*

ERASMVS. *In Scripturis Pater intelligitur, quoties absolute DEVS appellatur.*

CALVIN. *Christus secundum Diuinitatem est Mediator. &c. Vide Luthero-c. 9. 11. & 12.*

PAPISTA. Quæ in Veteri Testamento de Vno vero Deo dicuntur; ea-

dem in Nouo Testam. exponuntur de Christo: Ergo Dei Filius, quia Deus verus, est *Æqualis Patri secundum Diuinitatem: minor Patre secundum Humanitatem: ait Symbolum Athanasii: quod Gregorius Niger vocat Symbolum Athanasii, Sed blasphemè.*

1. Vt, istud Num. 21. *Dominus immisit in populum ignitos serpentes*: Paulus de Christo exponit. 1. Cor. 10: *Neque tentemus Christum: sicut quidam tentauerunt; & à serpentibus perierunt.*

2. Item, Mala. 3. *Ego sum primus & nouissimus*: Apoc. 1. de Christo: *Ego sum α & ω. Ego sum primus & nouissimus: & viuens, & sui mortuus.*

3. Item Pl. 101. *Tu Domine initio terram fundasti*. Hebr. 1. *Christus probatur esse maior Angelis, & creator. &c. Vide plura talia, apud Bell. l. 1. de Christo. c. 4. Et in meo Luthero-calv. q. 12.*

QVÆSTIO IV.

An Luthero-caluinistæ sint Trinitaræ?

HÆRESIARCHIA. *Tres sunt Spiritus aeterni, essentiali numero differentes.*

Ita olim Peratæ, apud Theodoretum l. c. 18. *heresi. fabul. asserentes, Trinitatem esse tres Deos, tres mentes.* Vide Annales Bzouii anno 535. §. 10. Baron. to. 7. Philoponus abolitam hæresin hanc renouauit: Item Gallus, sub annum 1090. Contra quem S. Anselmus stetit. Idem docuit Raym. Lullus sub annum 1240. *tres personas tres Essentias esse.*

DE LUTHERO-CALVINO, eorumque sequacibus, idem disertè docentibus, vide meum Luthero-c. p. 1. q. 9. 11. & 12. Hodie tamen communiter deseruerunt errorem.

PAPISTA. Ex Euangelio blasphemiam refutatam require in meo *Antichristo. p. 1. q. 2. & 4. præcipuè. Quibus ad*

de ex D. Tho. p. 1. q. 31. a. 1. Cùm, iuxta Symbolum Athanasii, *Vnitatis in Trinitate, & Trinitas in Vnitase veneranda sit*: etymologicè quidè Trinitas significat vnâ essentiam trium personarum; quasi trium Vnitatis: At propriè, magis denotat Numerum trium personarum vnus Essentia. Ideo Pater non est Trinitas, neque pars Trinitatis; sed Persona eiusdem. *In qua*, ait S. Aug. l. de Fide ad Petrum, c. 2. to. 3. *non est aliud Pater, aliud Filius, aliud Sp. S. quam vnus personaliter sit Alius Pater, alius Filius, alius Sp. Sanctus.*

2. Probè iuxta Deut. 4. *Dominus ipse est Deus; & non est Alius præter Vnum*: Non Alius in Essentia Vno; et si sit Alius in personarum Trino numerali. Neque in hoc sunt tria indiuidua singularia, quasi vnus speciei; sed Vnus Deus vnus est indiuiduum singulare solum; & non Vniuersalis quasi ad speciem plures: id est, Trinitas est numerica, non specifica.

3. S. S. Patrum hac de . . . sunt istæ propositiones summaria.

1. *Est Deus Pater, Deus Filius, Sp. S. & tamen non tres Dii, sed vnus Deus.* S. Ambt. l. 2. de Fide c. 2. *Deus in Deo est; sed non duo Dii.*

2. Patres negant numerum inueniri in Diuinitate; sed solum in Personarum proprietatibus.

3. Patres vocant Deum singularem aut naturam indiuiduam.

4. Negant Deum esse vnum speciem.

5. Dicunt esse mysterium ineffabile, quod tres Personæ sint vnus Deus: At si forent Vnus specie, non esset mysterium.

6. Dicunt Sabellium ad Iudæos, ne-

gantes personarum Trinitatem; Atque ad Paganos pertinere, asserentes Deorum pluralitatem: Ecclesiam incedere via media; quæ nec vnâ Personam esse Deum credat cum Iudæis; nec plures Deos cum ethnicis. Hæc summa Patrum, quos vide apud Bellar. Hæcenus de TRINIVNO.

QVÆSTIO V.

An, quæ sit in DIVINIS Personarum Inæqualitas Ariana?

HÆRESIARCH. *Non sunt Aequales in Deo Persona; sed Pater est cæteris eminentior ut Essentia in cæteris Essentia. Sic Arius, sub annum 324. teste Epiphano. hæres. 69. & Theodoro. eto lib. 4. hæres. fabul. Atque in hoc, Tritheitis abiit Arius asserens tacite Duos Deos.*

LUTHERO-CALVINISTA. Lutherus libe. contra Latomum tom. 2. Wittemb. anno 1551. testatur. *Animam meam odit homo Arius: & optime exegerunt Ariani, ne vocem illam profanam & nonnam Regulu Fidei statuerent. Idem in Gen. 1. Dei Filius est instrumentum, quo Deus Pater est vsus in operando.* Sic & alii.

CALVINVS. Filius etiam in diuina Natura, officij ratione Patre minor est. Sic & cæteri. Vide meum Luthero-c. p. 1. q. 9. & 12.

PAPISTA. In *Antichristo part. 1. q. 5.* prolixè à Scripturis liquet *Æqualitas Personarum in Deo.* Quibus adde: 1. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in celo: Pater, & Sp. S. Et hi tres VNVM sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, Sp. Aqua & Sanguis.*

Quibus docet Christi & Diuinitatem vnâ, vnâque Humanitatem. Quare, ibid. *Si testimonium hominum accipimus; testimonium Dei maius est.*

2. Rursus ibid. *Vi simus in Vero Filio e-*

ius; hic est verus Deus, & Vita aeterna. Atqui vnus solus est verus Deus; ergo æqualis. Ergo non solus Pater est Verus Deus; Quod nomē proprium Patris esse contendunt malitiosè Transyluani & Erasmus. Ita ibidem S. Patres 3. Ioan. 1. in principio, id est, ab æterno, erat Verbum, Dei Filius: & verbum erat substantialiter in Vnitate æquali apud Deum: id est, ait S. Ambr. Deus in Deo vnus. Idecirco & Deus erat Verbum. Et Omnia per Ipsum facta sunt. Ergo infert S. Aug. lib. 1. de Trin. c. 6. Verbum non est factum: quia est vnus Deus cum Patre. &c.

4. Id quod explicat Apostolus, Col. 1. In ipso condita sunt vniuersa in caelis & in terra. &c. Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & ipse est ante omnia; & omnia in ipso constant. Ecce tibi Deum Verum, Æqualem, Æternum.

5. Clarius Hebr. 1. Per quem fecit & facta sunt. Idque explicatur disertius, Hebr. 11. Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei, vt e cœuisibilibus visibilia fierent. Male igitur fingunt Transyluani li. 2. c. vlt. intelligi sæcula noua reparati generis humani.

1. RATIO denique D. Tho. p. 1. q. 42. a. 4. eumcit. Necesse est dicere Filium Æqualem Patri in Magnitudine. Magnitudo enim Dei non est aliud, quam perfectio naturæ ipsius: hæc autem est de ratione paternitatis & filiationis; vt fili^o per generationem pertingat ad habendam perfectionem naturæ, quæ est in Patre, sicut & pater. &c. Nec potest dici quod virt^{us} Dei Patris fuerit defectiua in generando; neque, quod Dei filius successiue, sed p^{er} trāsmutationē, vt homo, ad perfectionem peruenerit: Vnde ne-

cesse est dicere, quod ab æterno fuerit Patri Æqualis in magnitudine.

Vnde, Ioan. 14. Ego in Patre, & Pater in me est. D. Tho. ibid. a. 5. c. fc. 1. Secundū Essentiam, quam Pater Filio communicat. Ideo S. Hil. l. 5. de Trin. ait: Naturam suam sequitur immutabilis Deus, immutabilem gignens Deum subsistentem.

2. Secundum Relationem: Quia vnus, oppositorum est relatiue in altero secundum intellectum.

3. Et secundum Originem: Quia processio verbi intelligibilis non est aliquid extra; sed manet in dicente: Id etiam, quod verbo dicitur, in verbo continetur. Et eadem ratio est de Sp. S. Hæc S. Thomas.

2. RATIO par de Potentia est. Nam Ioan. 5. Quacunque Pater facit, hæc & Filius similiter facit. Ergo Æqualis est Potestate. Potentia enim, ait D. Tho. ibid. art. 6. agendi consequitur perfectionem naturæ: in qua Patri Filius est æqualis necessariò: vt iam est sensum.

QVÆSTIO VI.

An Dei Filius sit gradu minor à Patre distinctus quàm Deus?

II. HÆRESIARCHAR^{um}, apud Cyril l. II. in Ioan. c. 7. & 18. & apud Aug. in serm. Arianorum, tom. 6. ita docuit. Christus fuit Deus Vnigenitus, voluntate & præcepto Patris, ante omnia sæcula constitutus, omniumq; futurorum Deus & Dominus. 2. sed u tamen, vt Sacerdos, adorat Deum Patrem; & ab omnibus adoratur vt Deus 3. Sacerdos est quatenus Deus. Sacrificium eius est Cæro 4. Unde inferebat: Fieri non potest, vt subditus superiori, Vnigenitus Ingenito, Sacerdos Deo Vnus sit.

LVTHERO-CALVINISTA. Lutherus: Verbum est instrumentum Patris in operando. &c. Melancthon in Locis (Stancaro interprete, immundis), anni 1558. partim Epist. ad Elect. Brandeb. ita Synoptica.

Dei

Dei filius, quatenus Deus, Mediator est, Sacerdos & Pontifex.

2. Patri obedit & ministrat; subditus est & subiectus: ei supplicat, eum orat, apud eum intercedit: orat haereditatem gentium.

3. Postulat dari sibi ac restitui gloriam: Arcanum Diuinitatis consilium ingreditur. &c.

CALVIN vs epist. ad Polonos proflus similia, ac tantum non multa eadem. In cathedra Pinozo uiana: Filius in diuina natura Patre minor est. Inst. l. 2. c. 14. §. 3. Subiectus est Patri quoad diuinitatem. Et alibi, Est Patris Vicarius, Minister, & ab inimicis secretis. &c. Vide Luthero-caluin. meum quaestion. 9. 12.

PAPISTA. Recte Stancarus lib. de Trin. Philippum Melanch. appellauit Antichristum septentrionis, unde patitur omne malum. Interea nihilominus Philippina illa Obedientia diuinæ naturæ adeo placuit Symmystis Bergensibus, & Lutheranis proceribus arrisit paradoxon illud; vt, tanquam Cedro dignum, in suam illud Concordiæ Formulam traductum, omnibus germanè Euangelicis, scilicet, Laicis quidem credendum; Ministris autem prædicandum proposuerint.

Obedientia, inquiunt pag. 556. Christi, non est Vnius naturæ sed totius Personæ. Per totam verò Personam, aiunt pag. 727. significare se DVAS NATURAS. O theologissimos vigiles Capitolinos! id est, gracitatores anserinos.

Reuocemus ad tres nunc ferè omnia, ad Sabellium, Arium, Nestorium.

I. SABELLIUS, sub annum 216. finxit: Deus vna est persona; Trinitas nulla est: diuersa autem nomina sunt, excogitata ad diuersos Dei effectus significandos.

Ita & CALVINVS Lib. contra Gentilem:

Pater Filio nec in solido, nec in parte communicauit Essentiam: Tres solum, Inst. l. 1. c. 13. §. 5. Proprietate quadam distincti sunt.

II. ARIUS, sub annū 324. finxit: Christus minor est Patre; prima ab eo creatura productus.

LUTHERO-CALVINISTÆ similiter vt patet in meo eodem, quaestione 9. 12. 13.

III. NESTORIUS, sub annum 428. confinxit: Maria solum Christum peperit, cui deinde accessit Dei Filius inhabitator per gratiam.

Ita & Lutherus in Concio. Nat. Dom. Vnus Christus est Deus omnipotens alter Christus est Homo non omnipotens.

Brentius l. recognitionis suæ pag. 137. Communicatione Proprietatum Filius hominis ab inhabitante Dei Filio oratur.

Quæ quidem singula tam aliena sunt à Dei Verbo Scripto; quam ab ipso Incarnato IESU Christo Dei Filio veritate æterno.

QVÆSTIO VII.

An Christus, quæ Deus, sit impassibilis, mortalis & Impeccabilis?

I. HÆRESIARCH. Petrus Cnaffæus Fulle Epif. Alexan. deprauator Trishagii, auctor Theopaschitarum fuit dicentium: Vnum in Trinitate passum in carne fuisse ac mortuum.

De quo in Concil. Romano damnato ita Felix Papa: apud Bzouium anno 483. §. 4. Passionem impassibili Deo iniquissime inculisti: immortalis Spiritus mortem opponere presumpsisti. &c.

LUTHERO-CALVINISTA noster p. 1. q. 16. prolixè docet, de Lutheranis asserentibus a-

pub

Apud Gerlachium contra Buseum: *Vera sunt hæc propositiones; Diuinitas est nata, crucifixæ, mortua.*

CALVINVS Inst. l. i. c. 17. *Deitas mortalis est, & aliquando mortua. &c.* Lutherani hanc hæresin Concordiæ suæ infertam perennare voluerunt, & quater millenis subscriptionibus corroborauerunt.

PAPISTA. Respondi in meo Lutherocaluinista, q. 16. & in Antichristo q. 7. Et verò Concilij Romani contra Cnaffæum anathematismus secundus est iste anno 483. *Si quis confundit duas Christi naturas, dicens: Deum passum carne; & non passum Christum carne secundum Apostolum, damnetur. Tertius: Si quis impassibilem & immortalem Deum Verbum dicit conuersum in passionem & mortem; & non reddit eius Carni; damnetur.*

II. HÆRESIARCH. Mula opera in impiis regit Deus. Ita Manes apud Aug. hæresi 46. 49.

LUTHERI eadem verba sunt totidem, in assert. art. 36. to. 2. Vitenb. anni 1551. Et eum articulum dicit omnium optimum esse. & rei Christiana summam. &c. CALVINVS quætorum, docere contendat, Deum esse scelerum autorem, repete ex nostro Lutherocal. q. 17. 18.

PAPISTA: Ibidem contra venenum hoc præbui amuletum: & alibi ex professo pertractandi id locus erit infra proprius p. 4.

III. HÆRESIARCH. Apud Bzouium in Annalibus anni 357. §. 1. Photinus Christum non fuisse ante D. Virginem asseruit. Sic & Paulus Samosatenus, anno 464. §. 5. & anno 266. §. 7. Et Nestorius Eam esse Theocoon negauit. &c. & d. uterque damnatus est.

CALVINVS quoque Institution. libr. 1. cap. 13. §. ult. ait: *Stulte fingitur in Patre continuus auctus & enerandi: quia scilicet, semper intelligit se, id est, generat procedens Verbum Dei Filium.*

PAPISTA. In Antichristo nostro quæst. 7. Christus ipse respondet, & immortalæ suam vindicat Æternitatem: Sic & Heb. 13. *IESVS Christus heri, &*

hodie, & in secula. Heb. 7. *Neque initium dierum, neque finem vitæ habens.* Apoc. 1. 4. 11. sæpius: *Qui erat, qui est, & qui venturus est. Quin Imò Ioan. 5. Illic est Verus Deus, & vita æterna.* Vide Bell. l. 1. de Christo. c. 8.

QVÆSTIO VIII.

*Caluiniana in Diuinis Distinctio an sit in-
distincta Athea an Auto-
thea?*

I. HÆRESIARCH. I. Sabelliana, Samosateni. & Distinctionem in Deo negant Personalem.

2. Trithei & vt Philoponus, Gallus, Lullus, &c. tridivalem constituunt.

3. Ariani, tres inæquales in Deo somniabant.

4. Ariani, quosque execrabantur, & avrosos. De hisce require in nostro Luthero. c. 9. 20.

CALVINISTA. Calvinus Inst. l. i. c. 13. §. 23. *Filius Dei est compositum quid: pars una est à semet ipsa, altera à Patre.*

Calu. l. contra Gentilem pag. 917. *Si essentialiter Pater cum filio communicavit ex parte; dimidius Deus est: Si ex solido; in ipso Patre evanuit. Ergo Vel cum Sabellio, non distingui filium à Patre personaliter, sensit: Vel cum Manichæo, statuit, etiam naturâ distingui utrumque.*

PAPISTA. I. Vox, *Alius*, in Scripturis realem distinctionem significat. Vt Ioan. 5. *Alius est, sc. à me Pater, qui testimonium perhibet de Me.* Et Ioan. 14. *Alium, à me & se diuersum, Paracletum dabit vobis.*

Sic in Personis: at in Natura *Ego & Pater unum sumus.* Ioan. 10. *Isa. 48. Dominus me misit, ET Spiritus eius.* Eph. 2. *Per ipsum Filium habemus accessum ad Patrem in vno spiritu.* En diuersos tres.

2. Scriptura facit Deum loquentem in numero plurali.

Y Gen.

Gen. I. Dixit Deus; Faciamus hominem ad imaginem. Gen. 3. Ecce Adam quasi vnus ex Nobis factus est. Gen. II. Venite descendamus, & confundamus linguam eorum. Ioan. 14. Ego & Pater ad eum veniemus, & mansionem faciemus.

3. Scriptura, de Deo loquens, ternario numero gaudet: Vt Ego sum, qui sum; qui est, misit me ad vos. Exo. 3. Ibid. Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob. Deut. 6. Dominus Deus Dominus vnus est. &c. Vide Bell. l. 2. de Christo c. 6.

II. HÆRESIARCH. Mahumetis vox est: Azorata 27. Deus substantia est necessariò existens; cui impossibile est, vt Essentiam aliunde mutetur.

CALVINI VOX est, Inst. l. 1. c. 13. §. 23. Quomodo Creator est Christus, si qui omnibus Esse dat, non erit à seipso; sed aliunde Essentiam mutuabitur. Vix ouo conformius ouum est.

PAPISTA. Longè secus S. Patres, Hilarius l. 4. de Trinit. Nihil, nisi natum, habet Filius, id est, ait Aug. tract. 31. in Ioan. Quicquid est Filius, de illo est, cuius est Filius, Ideo Dominum IESVM dicimus Deum de Deo. Secus à Caluino concilia. Secus S. Biblia. Vide Luthero-cal. q. 21.

III. DE CHRISTO HOMINE.

QVÆSTIO IX.

An Luthero-caluiniani sint Nestoriani?

I. HÆRESIARCH. Cherintus, Apostolorum erate, IESVM separauit à Christo; vt purum hominẽ ex Ioseph & Maria natum; in quem dum baptizabatur, specie columbæ, descendit Christus. Ita apud Irenæum l. 1. c. 23.

Dei PELAGIANI quidam, ait Cassianus l. 1. & 6. de

Incar. docuerunt, Natum merum Hominem, sed meritis, anno ætatis 30. Christum factum: post passionem suis item meritis factum Deum: Similiter que alios suis posse viribus bene beatèque viuere, atque beati.

APOLLINARIS sub annum 378 Diuinitatem Christi anima loco fuisse confinxit: quod humana careret anima. Bzou. anno 349. §. 5.

NESTORIUS, sub annum 429. Patriarcha Constantinopolitanus, innouauit idem; ad deus; Christum non solum Naturam, sed & Personam humanam assumptam; at proinde Mariam solam esse Xpistotocor, non diotocor; & trinitatem, passionem, &c. ascensionem Homini soli tribuendam.

POTIO VNIONEM Christi cum Lei Filio factam postea fingebat quadrifariam, teste Euagrio lib. 1. c. 1. &c. & Theodoro l. 4. her. fabul. (Qui principio & Nestorianus contra Cyrillum scripsit; sed resipuit in Conc. Chalcedonensi A. 451.)

1. Per in habitationem Dei in Christo, vt tempore voluntate Dei: Vt vir & mulier duæ personæ sunt, vna tamen caro: ita Christus est Deus.

3. Per Operationem qua Deus utebatur homini Christo in miraculis patrandis.

4. Per Participationem: qua Verbum Christo in petiuit Nomen Filii Dei, Dignitatem, vt adoratum Vt imagines afficiuntur Nominibus Sanctorum & Honoribus.

LUTHERVS in Conc. de Nat. Dom. Imperi quidam Christum Hominem Omnipotentem facere. Ab ea tamen abiuit sententia in contrarietate Eutychianam. De qua questus Beza lib. contra theses Andr. Smidlini; Germania, ait, totiusque mundi peccata fecerunt, quod Lutherus in ea sententia non perseverauerit.

2. Nic. Selneccerus epist. ad Wirtemb. Dicere; Humana in Christo natura non est omnipotens; blasphemum est.

3. Realem Attributorum communicationem docent Lutherani; Verbalem Caluinista. Pater in Luthero-cal. q. 24. 25. Et eam fieri velle accidentaliter ex Vnione naturarum, At hoc Nestorianum est.

Caluinianum istud Bezæ lib. contra Westphalum: Deus per Omnipotentiam suam non potest constitare Corpus Christi in pluribus locis. Sed de Omnipotentia Christi vide Luthero-c. p. 1. q. 14.

CALVINVS Inst. l. 1. c. 13 §. 9. perpetuò distinguuit Duas in Christo Personas, Vnam Filii Dei

alteram Mediatoris: Aut in excusabili Equi-
uocatione ludit in nomine, *Persona Mediatoris*,
non Substantiam, sed Qualitatem intelligen-
do, siue Officium, non Hominem. Et tamen
ibid. §. 6. fatetur: *Personam voco Substantiam*, sc. in-
communicabilem. Ibid. §. 13. ait. *Respondeo; Dei
esse Filium: Quia Sermo est à Patre ante secula geni-
tus: nondum enim de Mediatoris Persona nobis sermo
est.*

2. Clarissimè verò BRENTIUS, lib. de Maieft.
Hominis Christi, per sepe repetit; *Filium Dei ef-
se in filio Maria*. Similia Smidelinus in Theisibus.

3. Egid. Hunnius in Papismis Calvinisticis
ex Ioachimo Vadiano recitat ista: *Christus Duas
habet Personas: Vnam, quæ est Verbum: alteram quæ
est Christus*. Docetque porro ibid. è Calvinista-
rum sententia Trinitatem Personis constare
quaternis; & vnâ in super Creaturâ.

4. BEZA in respons. ad Brentij argum. de om-
ni præf. ait: *Personaliter Christus Homo à Deo di-
stinctus est: & Duæ in illo sunt Vniones Hypostaticæ:
Vna inter Corpus & animam: altera, inter Verbum &
hominem*. Admonuit hominem erroris Smide-
linus; Sed is, iactato in aera brachio, spreuit.
Postea Beza lib. de hypostatica duarum in Chri-
sto naturarum vnione, pag. 64. de plano con-
fiteatur: *Semper se duas Vniones hypostaticas in Chri-
sto ponere.*

Idem vt ab Omnipotentia Dei abhorruerit,
Vide in mea *Genea. Luthero. c. p. 1. q. 16.*

Istud tamen hic te memorem monuerim:
Bezam & Brentium consentire quidem in dua-
rum assertionem Personarum: & dissidere in Eut-
ychianismo. Nam Naturam Vtramque Bren-
tio placet esse Diuinam, reclamante Beza. De
quo vide in *Luthero. c. q. 23.* Et hic subiuncto zy-
timate.

PAPISTA. I. Quæ superius pro
Christo vero Deo, æquali Patri attuli-
mus contra novos Samofateos & A-
rianos; par robur habent & aduersum
Nestorianos.

2. Scripturæ docent, in Christo Per-
sonam esse vnâ, Naturas duas. Vide

Antichristum meum p. 1. q. 8. Deinde Ro.
8. *Qui proprio Filio non pepercit; sed pro no-
bis omnibus tradidit illum*, in Humana na-
tura. Rom. 9. *In quibus est Christus secun-
dum carnem; qui est super omnia DEVS bene-
dictus in secula*. Phil. 2. *Qui cum in forma
Dei esset. &c. ex inaniuit se formam serui acci-
piens*. 1. Cor. 2. *Si cognouissent, nunquam Do-
minum gloria crucifixissent*. 1. Cor. 8. *VNVS
Dominus IESVS, per quem omnia*, Ioan. 1.
facta sunt. Ergo natus ex Maria & Deo
Patre VNVS est in Persona, &c.

RESPONDENT Nestoriani: IESVM esse Dei
Filium, & Vnum habitatione, voluntate, o-
peratione, participatione; non Persona.

AT Cherinthus idem aiebat, & ta-
men de eo, 1. Ioan. 2. *Quis est mendax, nisi
qui negat, quoniam IESVS est Christus?* 1. Io-
an. 4. *Omnis spiritus, qui soluit IESVM, ex
Deo non est; & hic est antichristus.*

3. Quam Vnionem quadruplicem
tribuunt Christo; conuenit & cæteris
Sanctis. Vide *Bell. l. 3. de Christo c. 6.*

4. Sic & Concilia definiunt; Patres-
que SS. conspirant.

5. Demum, quomodo Deus erit Lu-
thero; qui Omnipotens non sit? Vide
omnino *D. Tho. p. 3. q. 13.*

QVÆSTIO X.

An Lutherani sint Eutychiani?

HÆRESIARCH. MANES seu Manichæus, sub
annum 276. veram Christi Humanitatem abne-
gabat; Autorem scutus VALENTINUM, portenta hæ-
resium fundentem. *Bezaus anno 142. §. 9.* Demum
EUTYCHES Archimandrita, sub annum 448. dogma-
tizauit ista.

1. In Christo post Incarnationem Vnam solam
fuisse naturam Rebutraliter defendi non posse, V-
num esse Christum, & non duos, contra Nestorium.

2. Vnam factam conuersione Diuinitatis in car-
nem:

nem: Quia Ioan. 1. *Verbum caro factum est: Sicut aqua vinum factum est, id est, conuersa in vinum.*

3. Diuinitatem verbi natam, passam, mortuam. &c. Rebutur aliter refelli Nestorium posse; negantem, Deum natum passum. &c.

4. Christi carnem non in veram carnem vertisse, sed in app. rentem & phantasticam; vt Verbum simularit se hominem natum, passum. &c. Ideoque nec eiusdem speciei esse cum nostra, carnem Christi. Rebutur indignum Deo, Deum nasci, pati, mori. &c.

LUTHERANIAM hæresin innouarunt; teste Staphilo, l. de Concord. discipulorum Lutheri. Vt Gasp. Svvenckfeldius & Andreas Mulculus. &c. Vide Luthero-c. p. 1. q. 23.

PAPISTA. Docenda breuiter contraria prædictis.

1. Duæ insunt Christo naturæ. Act. 20. *Spiritus Sanctus posuit vos regere Ecclesiam Dei; quam acquisiuit Sanguine suo.*

At Deus est Spiritus, carens sanguine: ergo assumpsit naturæ spiritali sanguineam. Rom. 9. *Patres, ex quibus est Christus secundum carnem. en naturam humanam: qui est super omnia Deus: en diuinam. Phil. 2. Cum in forma Dei esset, serui formam a cepit.*

Sanctus Vigilius libr. 2. *Mirum est cur timeant quidam dicere duas Naturas, cum Paulus dicat duas formas.*

2. Ex naturæ non sūt inuicē conuersæ. Quia Scriptura dicit Deum immortalem immutabilem, &c. Matth. 3. *Ego Dominus, & non mutor. Iac. 1. Apud quem non est transmutatio. 1. Tim. 1. Qui solus habet immortalitatem.*

3. Diuinitas non est nata, passa. &c. Quia Scripturæ aiunt Christum in tempore natum, passum. &c. adduntque, secundum carnem. Rom. 1. & 9. 1. Pet. 3. 4. *Christo in carne passæ. &c.* Et tamen Lutherani quidam Deitatem passam blasphemant, contra etiam S. Patres. Bell. l. 3. de Christo c. 3.

4. Christus verè, non simulatoriè, passus est. Mat. 1. *Maria peperit Filium suum primogenitum: homo hominem verus verum, eiusdè secum speciei. Et scripturæ appellant Christum filium hominis ante & post resurrectionem. Sique non vere esset passus. &c. nec vere nos redēpti foremus. &c.* Plura vide in meo Luthero-cal. p. 1. q. 23. & in Antichristo. q. 8.

5. Denique Lutherani vel sūt Eutychiani, vel Nestoriani; aut hybrides & monstrum ex utrisque. Nam cum duo doceant: 1. *Christi Carnem Diuinitatis esse præditam Attributis*, præsertim Omnipresentiâ. 2. Hypostaticam Vnionem consisterent volunt in Communicatione diuinorum Attributorum facta Humanitari. Iam ex his ita ratiocinor. Attributa ea coniuncta volunt Humanitati aut Essentialiter: Tunc ea Humanitas fiet eadem cum Diuinitate: Et ita sūt Eutychiani; aut Accidentaliter: Tunc distinctæ erunt Personæ Dei & Hominis; vnaque erit alia per accidentalem inhabitationem: &c. Et ita aptè Nestoriani sūt Lutherani. Quicquid id est, (reor utriusque) Caluiniani abhorrent ab Eutychianis; repugnantque sæuiter Lutheranis: vt liquet hic & in Antiluthero cal. meo c. 2.

QVÆSTIO XI.

Num qua laborarit Ignorantiâ Christus?

HÆRESIARCHI. NICOLAITÆ octi sub annu 168. ab portentosa infames libidine, vt in partem apud eos infamiam vniuersum traherent nomen Christianum; sed cogniti demum ac perosi, miso Nicolaitarum nomine, pulcherrimum ab scientia nomen arrogarunt sibi Gnosticorum; qui ceteris in

fabu-

QVÆSTIO XII.

*An Christus sit verus Deus? an verus Homo?
Idemque Adorandus?*

I. HÆRESIARCH. PHOTINVS Sirmianus Episcopus, apud Bzouium in Annalibus, anno 342. §. 10. docet; & anno 357. damnatur docuisse; quod Christus Filius Dei esset nudus Homo; Nec ante B. V. Mariam fuisse; Sed tunc esse Christus cepisset, postquam Sp. Sanctus super eum visus apparuisset.

LVTHERVS, Christum Dei virtutem & Instrumentum, non Deum vult appellari. Erasmi regula est: Quoties DEVS absolute in Scriptura ponitur, solum intelligi Patrem; Filius vbi Deus dicitur, eas gnomas aliò interpretatur, quam de Christo. &c.

CALVINISTIS Christus non aliter Christus est Deus, quàm Socrates. &c. Vide in meo *Luthero-c.p. 1. q. 81.*

PAPISTA. Actum non agamus; neque huc, demonstrata superius, q. 3. &c. repetamus. Clarè satis ac dilertè in Symbolum S. Athanasii proficitur Vniuersitas Ecclesiæ: *Perfectus Deus, perfectus Homo. Qui licet Deus sit & homo; non duorum amen, sed vnus est Christus. Vnus non Conuersione Diuinitatis in carnem; sed assumptione Humanitatis in Deum. Vnus omnino non Confusione substantia, sed Vnitate Persona.*

II HÆRESIARCH. SABELLIVS s. b. annum 260. §. 11. apud Bzouium docuit, cum Iudæis vnã in Deitate Personam esse; triam verò nomina diuersos solū Deitatis effectus denotare. Vnde necessariò, sicut & Iudæi, tantum non adorandum, vt nec agnosendum esse Christum, consequbatur. Atque id de plano aiebant APOLLINARISTÆ apud Bzouium anno 373. §. 2.

LVTHERANIS plura pene suppetunt argumenta non inuocandi Christum, ac penè tantum non etiam Trinitatem ipsam; quam vt veram cum patria doceant adorandum esse.

Y 3 CAL.

fabulis suis, *Irenæo teste lib. 1. cap. 13.* Christum alphabetarium confinxere puellum, pariter cæteris ignorantem & tabulam rasam.

1. PHOTINVS Sirmij Episcopus Christum merum hominem fuisse docuit, obnoxium ignorantie: eum Constantinus edictis coercuit anno 342. §. 10. apud Bzou. Anno 357. Ariani eum proferibunt docentem, Iesum tunc capisse fieri Christum: cum super eum colu. b. a. v. f. nec ante B. Mariam eum exitisse. Cuius id eo f. quæces dicti sunt Homuncista.

2. AGNOSTÆ sub annum 535. §. 8. apud Bzou. exortati, Christum ignorantie argueb. n. signauitque timoribus.

LVTHERO-CALVINISTÆ eadem in hæresim nouata nihil ab eis abeunt: vt videre est in meo *Luthero-c.p. 1. q. 28.*

PAPISTA. Sacra eos Pagina refutat: ceu meus docet *Antichristus, q. 10.*

2. Deim & S. Patres horum maiores olim intestabiles condemnarunt; vindi cata Christi Scientiã. Vt S. Ambr. lib. 5. de fide. c. 8. Et S. Greg. Nazian. Orat. in Basilium. *Proficiebat, non vt incrementum acciperet; cum ab initio gratiã sapientiaque absolutus esset; sed quod hæc hominibus ignitis paulatim apparerent.* S. Hier. in Ier. 31. *Mulier circumdabit virum; ait: Qui iuxta incrementa quidem at atis per vagitus & infantiam proficere viaabitur: sed perfectus vir in utero Virginis continebitur.*

3. Diuinè, vt omnia, & *Tho. 3. q. 9.* In Christo fuerunt thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, Beata, I. f. x. & Acquisitæ.

1. Beatam in cognitione Dei. Quia Ioan. 8. *Scio eum, & sermonem eius seruo.*

2. Infusam. Quia Col. 2. *In quo sunt omnes thesauri. &c.*

3. Experimentalem: Quia Heb. 5. *Cum esset Filius Dei, didicit ex his, que passus est, obedientiam, Glossa, id est, expertus est.* Hæc porro tribus qq. 10. 11. 12. exequitur luculente: & ex illo meus *Luthero-cal. 28. 29. 30.*

CALVINISTÆ minus tribuunt diuini honoris Christo; vt nec vel intentionem velint ab comprecantibus ad IESVM conuerti. Vide in *Luthero-c. p. 1. q. 34.*

PAPISTA. Procluis illa sequitur sponte ex impietate impietas; vt adorandum negent IESVM, qui Deum esse negarunt IESVM; qui ægrè Trinitatem ferunt; quique Personarum malunt Naturarumque Confusionem, quam orthodoxam Distinctionem.

1. *Fides autem Catholica hæc est, vt Vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in Vnitate VENEREMVR.* Ita Symb. Athan.

2. Ergo Heb. 9. *Dices Deus, vt adorent eum IESVM omnes Angeli Dei.*

3. Et ipsi acclamabant Animalia quatuor, Apoc. 4. *Sanctus, Sanctus, S. &c. qui erat, & qui est, & qui venturus est, sc. iudicare viuos & mortuos IESVS Christus.* Apoc. 5. *Audiu dicentes sedenti in throno & Agno: Benedictio. &c. Et XXIV. Seniores ceciderunt in facies suas, & adorauerunt Videntem in faculi.* Phil. 2. *in Nomine IESV omne genuflectetur.* &c. Vide *Luthero-c. p. 1. q. 34.* Et in *Antichristo p. 1. q.*

III. HÆRESIARCH. MARCION Ponticus ob stuprum à suo patre eiectus ex ecclesia ad Cerdonem archiepisc. confugiens ait, teste Epi. h. hæ. 51. *Mittam fissuram in Ecclesiam in æternum.* Cum Cerdone igitur, apud Tertull. lib. de præscrip. c. 51. Dei Filium in substantia carnis venisse negabat, sed in phantasmate solo; nec verè, sed quasi natum de Virgine, quasi passum: animarum, non corporum fore resurrectionem prædicabat. At Marcion sub annum 146. apud Byzouium, istis infandiora blasphemabat, Veteris Testam. repudiator, Noë mutilator, &c. S. Polycarpus ei sciscitanti: *Cognoscis nos?* respondit: *Novi te primogenitum Sathanæ.*

CERINTHVS, anno 60. §. 4. apud Byzouium, Christum verum Deum esse negabat, sed merum hominem affirmabat.

LUTHERANI, verum esse hominem Christum profitentur semiore:

CALVINISTÆ obsecrare: obscurissimo A-

nabaptista. Vide in meo *Luthero-cal. par. 1. quæst. 35.*

PAPISTA. I. Christus verus Deus, & verus Homo promittitur, Gen. 3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem; & sementuum, & semen illius. Et tu insidiaberis calcaneo illius, ipse autem conteret caput tuum.*

1. Abrahæ; Gen. 22. *Benedicentur in Semine Tuo omnes gentes.* Deut. 18. *Propheetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, similem tui.* &c.

2. Missus datur: Ioan. 1. *Verbum Caro factum est.* Rom. 8. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum in carne.* Quare 1. Tim. 3. *Manifeste magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu.* &c.

3. Homo conceptus, & natus est, Mat. 1. Luc. 1. & circumcisus, Luc. 2. Cuius & humana docetur genealogia. Mat. 1. Dumque moreretur, Centurio exclamauit, Mar. 15. *Verè hic Homo Filius Dei erat.* &c. Itaque Apoc. 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere Virtutem, & Diuinitatem.* &c. Idem c. 13. Plura, vbi supra.

QVÆSTIO XIII.

An B. V. Maria verè Mater Christi facta per manus Virgo?

HÆRESIARCH. I. SIMON Magus, Basilides & CERINTHVS, apud Byzou. anno 60 §. 1. diuidentes Christum à IESV, Dei Genetricem Mariam, Matrem fuisse IESV, non autem Christi, comminiscuntur: solumque IESVM crucifixum. Christo se in Simonem Cyrenæum transformante, aut certè fictoribus subtrahente Testibus Irenæo l. 1. c. 20. 11. Epiph. hæ. 16. 24. Theodorato l. 2. hæ. fabul. c. 4. Ignatio epist. 8.

2. NASTERIVS è contra, sub annum 428 §. 7. Eandem esse *Storvæus* abnegabat, solum *Idem* affirmans: teste Theodorato l. 65.

3. APOLLINARIS verò ante hunc, anno 373 § 4. auctor Antidico natiuitatum, teste Theod. bar. fab. l. 4. iactantium in Arabia, V. Mariã post verbi genituram, Iosepho on'fucuisse.

4. IOVINIANVS, c. monasterio Mediolanensi apostata, ait Hieron. l. apud Bzouium anno 382. §. 6. luxu deditus nuptias Virginitati æquabat: & cum Helvidio Deiparam post partum cum Iosepho coiuisse blasphemabant. Vtrumque verò S. Hieronymus stylo suo confixit ac iugulauit.

HERONITIS eandem tribuit hæresin S. Aug. 10. 6. l. de hæ. c. 8. 10. qui Christum purum hominem utroque de sexu natum fabulabantur.

LUTHERANI, præsertim Vbiquistæ, Mariam Virginem nec solam vtero gestasse Christum; nec ideo multum honoris ei tribuunt: quin virum admisisse post partum credi non valde veitant.

CALVINISTÆ similia; de vtrisque videre est testata in meo Luthero. c. 9. 37. 38.

PAPISTA. Non ego hic maria SS. Patriū ingrediar: sed tē ipsam breuissime totā ex S. Thoma. 3. q. 28. perstringā. Isa. 7. Ecce VIRGO concipiet: ob quadruplicem conuenientiam.

1. Quia Diuini Patris reuerentiam ad patrem carnalem transferri non debebat.

2. Verbum omne in mente absque mentis corruptione concipiatur; potius Dei Verbum concipi oportuit ac edi absque vteri virginalis corruptione.

3. Quia Christi Humanitas in peccato concipi nascique non debuit, quæ tollere peccatum venit.

4. August. l. de Virginit. c. 6. Oportebat Caput nostrum insigni miraculo, secundum corpus, nasci de Virgine; ut significaret membra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura.

2. D. Th. 1b. a. 2. In partu Virgo permansit. Conc. Ephe. Natura post partum nescit ulterius virginitatem: Gratia vero & patientem ostendit, & matrem fecit, & virgi-

nitati non nocuit. Isa. 7. Virgo pariet filium: Sicut conceptum mente editur Verbum absque mentis corruptione. Aug. serm. 6. de Nat. Dom. Fas non erat, ut per eius aduentum violaretur integritas; qui venerat sanare corrupta.

3. Virgo post partum. Ibid. a. 3. Iuxta Ezech. 46. Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam; quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam. De qua S. Aug. serm. 14. de Nat. Dom. Quid est porta in domo Domini semper clausa, nisi quod Maria semper erit intacta? Et quid est; Homo non trans. per eam: nisi quod Ioseph non cognoscat eam: Quid est, clausa erit; nisi quod Maria Virgo est ante partum, Virgo in partu, Virgo post partum?

4. Et quidem, ait Aug. lib. de Virginit. c. 4. Annuncianti Angelo Maria respondit: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quod profecto non diceret, nisi prius se Virginem Deo conuisset.

QVÆSTIO XIV.

Quo sit cultus genere veneranda Maria?

HÆRESIARCH. Dicitur quæstione superiore hæresiarchæ, inimici Virginitatis ac Deiparente hæresianæ; eiusdem quoque honoris insectatores infesti extiterunt. Inprimis verò Nestoriani, Helvidius, Iouinianus, & Copronymus, &c.

LUTHERO-CALVINIANI, (præter ea, quæ in nostro Luthero-cal. p. l. q. 38. recitauimus) pugnaverunt contra me verbis m. ndacij, Pl. 149. Acuerunt linguas suas sicut serpentes. Præsertim Lutherus in Postillam conc. Nat. Maria. Brentius in Catech. ad 1. præcep. Catholicos, de primo Decalogi violato per Mariæ cultum, accusat; ac eum ad idololatricæ scelus transfert.

Melanchton in respon. ad Clerum Colon. dam.

damnatis olim Collyridianis nos adnumerat. Narrat, ait, Epiphanius sua aetate mulieres in Syria statuam Mariæ circumtulisse, & ei liba obtulisse. Quem morem inter hereses recenset, oppressum autoritate Episcoporum: quod esset ethnici furoris imitatio. Nunc magna pietas ducitur colere Mariam, inuocare, donaria libenter cumulare.

CALVINVS in Ioan. c. 2. v. 4. Quid mihi & tibi mulier, sic alloquitur, ut perpetuam seculis omnibus doctrinam tradat, ne immodicus matris honor Diuinam suam gloriam obscuret. Porro quam necessaria hac admonitio fuerit, ex crasis sedisque superstitionibus, quæ postea secuta sunt, plus satis notum est. Facta est enim Maria Regina cæli, spēs, vita & mundi salus. &c. Vide in Mendace Antipap. p. 1. q. 3.

PAPISTA. Quanto honorificentius Machomet in Alchorano c. 25. Azorara 5? Nullus nascitur de filijs Adam, quem non tangat Sathan, præter Mariam & eius Filium.

2. LUTHERVS, quam vituperat, laudat eandem, in Comment. in Matt. Eo ipso, ait, quod Maria Mater Dei est facta, tam ingentia ei dona sunt data, ut superent captum cuiuscuiusque. Hinc enim omnis hinc ac beatitudo prouenit, ut in uniuerso genere humano unica persona superior sit cunctis, cui nemo par sit: Quod cum cælesti Patre Filium habeat communem.

Ibidem in illud, Fecit mihi magna, &c. Talis ac tantus honor in hac Matris nomenclatura continetur, ut maior a nemo de illa predicare possit, etsi tot linguas habeat, quot flores terra, stellas cælum. &c.

3. CALVINVS in Harmon. Luc. c. 1. Hodie celebrari nequit allata nobis per Christum benedictio, quin simul occurrat, quam honorificè Mariam ornauerit Deus, qui Unigeniti Filij sui Matrem esse voluit. Felix Maria, quæ promissionem Dei amplexa, sibi, toti que mundo Salutem concepit ac peperit.

4. BUCERVS in exposit. c. 1. Mat. Pius animus de Maria Vase tam sancto atque electo, ut Christum nobis pareret, non nisi sanctissima cogitabit.

Hisque ampliora Bullingerus in ferm. de B. V. Maria. Tanta vis virtutis est Marianæ, ut tanta veritatis quæ vel ab inuitis, etiam hæreticis, extorqueatur in suam ipsorum confusionem atque confusionem!

EGO tamen ipsi hic pauca repenam.

1. Tenemus primum Decalogi; neque tamen honori Dei per Deiparæ Sanctorumque cultum derogamus quicquam, quin eò amplius adijciamus; dum per honoratissimam à Deo, in Deum Deiparæ transmittimus honorem. Quippe Rom. 2. Gloria & honor omni homini operanti bonum: quanto magis Deiparæ:

2. Alienos illi colebant deos, qui dicebant, Ierem. 44. Faciamus vota nostris, quæ uouimus, ut sacrificemus Regina cæli, Luce sc. & libemus ei libamina. Sicut Collyridiani panes, tortulas Mariæ, ceu Deæ, per seculum idololatriæ, libabant. Quæ nobis impietatem Melanchton per calumniam imponit, &c.

Vide Bouij conc. 1. & 19. in salue Reg. diu. fertissimè ac solidè plura.

Manet istud: Sola Deo soli Latris hyperdulia Humanitati Christi, Virginitate Matris Sanctis cæteris Dulia debetur.

Plura forte alibi, cum de Sanctorum cultu dispiciemus. Quamquam copiosa cum breuitate, plurima paucis sum excutis hac super re & causa. in mea Clauui prædicandi Rosarium lib. 1. c. 13. 14. 15. quod Lectorem remitto. Nunc ad Christum reuertamur.

QVÆSTIO XV.

An Christus verè sit in Corpore uero passus?

Huc

Huc faciunt quæstiones supra 12. an Christus verus Homo: & 13. an Deipara verè Christi Mater sit. Quare isthic productos hæresiarchas hic in scenam reducere nil attinet. Nam qui Christum verum fuisse Hominem negarunt; qui merù affirmarunt: qui B. Mariam Christiparam, non Deiparam, audire debere voluerunt: iidem quoque verè passum abnegarunt Christum.

Uel sunt Simoniani, Basilidiani, Cerinthiani, Nicolaita, Ebionita, Apollinarista, Gnostici, Marcionita, Photiniani, Nestoriani, Eutychiani, Sabelliani, Iouinianista, Heluidiani, &c. Prò monstra!

LUTHERO-CALVINISTAS verò nostros istorum esse, quam videri similes voluisse, satis ostendi in meo *Luthero-cal. q. 35., 6. 41.* quo Lectorem voco.

PAPISTA. Quod infelici æuo superiore tot è, nescio quo, lernæo lacu, lethæoue stagno enatæ extitere hæreses, hodieque limphatæ furenter infaniunt in mundo nihil sano; quæ *Veritatem presentia Corporis ac Sanguinis Domini in SS. Eucharistia* negantes eam, tota vi oppugnarent; reor hic faciè cuique liquere, vnde tanti erroris, an furoris, manarit origo.

Nimirum *Veritatem in Persona Corporis Domini, ac vel Hominis, vel Dei, è Maria Virgine nati, passique Redemptoris*, minimè satis credebant.

Neque tamen damnatarum olim hæresium vulgò profiteri apertam impietatem ausi, quòd aures Christianæ ab tanta blasphemiarum immanitate abhorrent.

Eandem autem ipsissimam *VERITATEM Hominis Dei Christi in Eucharistia*

stia Neophyti hæretici & negarunt, & impugnarunt, & blasphemarunt; quam præsci illi hæresiarchæ *in Persona Domini* abnegauerant.

Nimirum hoc orbi deerat Christiano, vt sicut Maiores ipsorum circa Personam Christi excidentes, hæresiarcharum sibi nomen inuenerunt; sic Nouatores nostri circa Eucharistiam naufragantes apostatæ, novos sese facerent hæresiarchas.

Et facti sunt: heu nobis; væ illis!

Atque vt prædictorum nomina portentorum declinarent, tot retrò sæculis condemnata & exosa; sua istis nouitia adiecerunt nominibus tenus Nouatores; at rebus ipsis præscorum Renouatores errorum.

QVOS equidem sat superque refutasse arbitror; fontes eorum atque progenitores archihæreticos appellasse de Nomine; de Re ac hæresi reuelasse; de Anathematizatione publicis ac communibus Christiani orbis vniuersi suffragijs atque sententiis facta, conuictos demonstrasse. Accedit, quòd supra *question. 12. & 13.* & in *Luthero-caluin. question. 35. 36. 41.* nostratum hæreticorum reddiderim sententias; ac simul antidota subiccerim sana accerta.

Neque hic alia ab istis adicere plura finit propositum breuitatis.

* * *

IV. DE CHRISTO PASSO.

QVÆSTIO XVI.

*Qua in Passione Christi fuit Anima
conditio?*

HÆRESIARCH. APOLLINARIS anno 349. §. 5. apud Bzouium, Laodiceæ docere cœptauit, Christum Diuinitatem loco Animæ habuisse, ut qui propria caruerit anima; solo corpore ex Virgine assumptus; ac proinde in Diuinitate quoque passum oppetitisse mortem. Vnde S. Greg. Nazianzenus exprobrans ei dixit: *Tu Sarcotatra es; equidem Anthropotrasum: Tu Animam in Christo negans semihominem asseris.* Anno 373. In Conc. Romano recitati illius articuli sunt anathematizati.

De GNAFFARO hæretico Theopaschita vide supra q. 7.

LUTHERO-CALVINISTAS esse Psychopaschitas, asserentes Animam Christi pœnas inferni pertulisse, Vide in meo *Luthero-c. p. 1. q. 42. 43. & 52.* Esse & Theopaschitas vide *ib. q. 16.* & hic supra q. 7. & vltioren illud opus demonstratione est.

Solum hoc nondum asserunt; Diuinitatem subire locum animæ in Christo. Sed eo deteriores sunt, quod Christum, quam in corpore, plus passum in Anima, inque Diuinitate blasphemant.

PAPISTA. Christum in Diuinitate passum ac mortuum; itemque in Animâ, & eâ ab exordio beatâ; tam Christianis accidit auribus horrificum; ut vix dum illius blasphemæ refutationem ferre sat valeant. Equidem tum citatis iam locis; tum hisce subiunctis nō pauca hanc in quæstionem disserui; ut in meo *Luthero-cal. p. 1. q. 45.* an de salute sua dubitarit Iesus; Et *q. 48.* an de sperando peccarit; & *q. 49. 50. & 52.* Quocirca piis hic auribus parere constitui;

Quibus libuerit, indicium facio, vnde compendio requirant.

II. HÆRESIARCH. Origenes, lib. 1. Perichon c. 8. to. 4. teste S. Hier. epist. ad Auictum, ab illa quondam, in cæteris, hæresi infamis damnatusq; fuit; quod diceret: *Esse in inferno, nil aliud esse, quam iratum timere Deum.* Cuius similia monstra confignat Bzouius an. 397 §. 1. & an. 538 §. 5.

LUTHERO-CALVINISTAS ipsum idem pernicaciter declamare, ut cælum à blasphemis eorum vocibus exhorrescere videatur; compendio collectum reperies in meo *Luthero-ca. q. 42. & 57.* vbi porro assignata alia accipies loca, quibus illud luculentius enarramus.

PAPISTA. Multa sunt ac varia, que de inferis Pagina Sacra prodit, Sanctique Patres confirmant, ac prædicat Ecclesia: profunda, quæ altissime Scholastici perrimantur: qualia sunt: An, Quid, Vbi, qualis sit infernus? Qui, quales, quanti inferi? Quæ, quales, quante, quam variæ pœnæ? Harum quis timor, quæ necessitas, qui cruciandi modus: Pœnarum quæ virga, calices, mallei, ignes, tenebræ, fames, sitis, frigora, flagra, furia, linguarum commasticationes, &c.

Quæ pœna sensus, quæ damni; quæ talium æternatio, iustitia, infelicitas, &c.

Hæc inquam ad vnum referre ac interpretari Numen iratum, ad Metum conscientiarum; hoc opus, hic labor foret, usque nouus Dis, Orcique Magister, tale qui vel attentarit. Plane necesse est, nouos Originistas Luthero-caluinianos consequenter fingere, & prædicta suo cum errore proposito conciliare. Ex quo quantam S. Scripturæ Orciloquis & pœniere pis sint confusionem, omniumque perturbationem, ac euersionem Bibliorum illaturi, nemo

non videt, planeque intelligit. Adhæc, instantium timor est; præsentium verò sensus: cum sit autem damnatis dolor & cruciatus semper præfens; esse in inferno, dici potius oporteret, esse discruciatia Tortore Deo, tortorem Odisse, desperare quietem. &c.

3. Deinde Infernus dicitur Chaos, regnum tyrannicum, cuius membra dæmones, serui Dammati. &c. Isa. 24. *Congregabuntur in unum LOCVM, & claudentur ibi in Carcerem*, 2. Pet. 2. *in Tartarum*, Luc. 12. *in gehennam*. Mat. 13. *in caminum ignis*. Mar. 9. *in ignem inextinguibilem*. Mar. 8. *in Tenebras exter.* &c. Sic Lu. 16. *Mortuus est diues, & sepultus est in inferno*. At Christus Ps. 106. *Contrivit portas aëreas, & veltet ferreos confregit*. Quæ timor dici nequeunt.

4. Postea *Cum contraria sint contrariorum consequentia*, qui infernum esse Timorem fingunt, quid esse beatorum felicitatem comminiscuntur? Spem timor contrariam? At spes, Prou. 13. *quæ differitur, affligit animam*; sicque eadem infelicitatem pareret in ipsa felicitate.

5. Adhæc Numinis irati metum quis incola terræ, mortalisque vitæ hospes, non metuit? Cum, 1. Pet. 4. *inustus vix saluabitur, impius ubi parebit?* Cum vel ipse iustissimus nescit, timore an odio dignus sit; dicaturque *Beatus vir, qui est semper pauidus*; plane iustos, & beatos simul dicere infelices, damnatosque necesse est, eò, quòd iratum peccimescere Deum necesse habeant: Ipsi in terris agentes, agere simul infra terram in tartaro dicendi forent. Quæ voluntaria quidem insania est.

6. Ad vltimum Origenis tanta fuit

in Ecclesia viuentis autoritas, vt ea pene vniuersa, ad illius obstupescita miraculum ingenij, scientiæ, eloquentiæ, conuersationis ac vitæ, ab vno dependeret. Verum is denique fidentior sui in superbiâ elatus Ecclesiæ temnere simplicitatem cœpit; hocque in spiritu, quæ alubescerat, in Scripturarum interpretatione monstra confingere noua, Cui contrarius Ecclesiæ Dei que spiritus iustum intorsit fulmen anathematis, eum que confodit.

Periculosus Doctor; Vt vera S. Hier. ad Periarchon in librum censura dicat esse talem, *Vt, qui in Trinitate Catholicum legeret, in alijs hereticum non caueret*. Et Casiodori de Institut. diuin. lect. sententia de Origine sit: *Vbi bene, nemo melius: Vbi male, nemo peius*. Eius articulorum ac errorum prodigia ibidem recenset pauca S. Hieronymus, vt de *Angelorum ruina*, *animarum lapsu*, *de mundis Epicuri*, *præstigijs resurrectionis*. &c.

Vigilius Papa ad instantiam Orientis Ecclesiæ, anno 538. tum ista, tum & hæc damnauit; *Christi animam, vt omnium animas, præcuisse ante corpora; Corpus Christi solum in B. Virgine prius formatum fuisse, dein additum animæ, demum unitum Diuinitati; à qua seiunctum Christum exhorruisse tartara finxit Origenes Allegorista & speculator*.

QVÆSTIO XVII.

An Christus è Limbo Patres eduxerit in cælum Subter aram?

HÆRESIARCH TERTULLIANVS l. 4. in Marcionem. *Eam regionem Sinum dico Abraham, etsi non caelestem, sublimiorem tamen inferis, interim refrigerium*

Z 2

præ-

prabituram animabus iustorum; donec consummatio rerum, resurrectionem omnium, plenitudinem mercedis expungat; Tum apparitura caelesti promissione. &c. Limbum exhaustum negat, ait etiamnum augeti animarum accessu.

VIGILANTIS apud S. Hier. lib. contra Vigil. Ait, Vel in sinu Abraha, vel in loco refrigerij, Vel subter aram Dei animae Apostolorum & Martyrum confedisse; nec posse suis tumulis, & ubi voluerint, esse praesentes. Senaria videlicet dignitatis sunt; ut non inter homicidas deterrimo carere, sed in libera honestaque custodia, in fortuatorum insulis & in campis Elisais recludantur.

Tertullianus damnatur anno 113. §. 7. &c. apud Bzon. Vigilanti. s. anno 406. §. 6 &c.

CALVINISTA. I. Caluinus Inst. l. 2. c. 16. §. 9. Illa de Limbo fabula mera est. &c. Vide meum Luthero-cal. par. 1. q. 56.

2. Idem Inst. l. b. 4. c. 25. §. 6. Stultum & temerarium est inquirere, quo in loco sint animae iustorum, an gloria fruantur, nec ne. &c. Contenti simus, militia labore perfectas in beatam quietem concedere, ubi cum felici laetitia fruitionem promissae gloriae expectant.

3. Si queras, Vbi fuerint ante Christi mortem animae iustorum Respondet Caluinus in Psychopannychia, Beza lib. contra Brentium de Christi Maieſtate parte 2. Vbi de ascensu agit, Fuisse in caelo; licet non viderint Deum; nec ante iudicij extremi diem visurae sint.

PAPISTA. I. Mentita est iniquitas sibi. Pl. 20. Veritas ita docetur a Sancto Hieronymo ibidem.

Tu Deo leges ponis? Tu Apostolis vincula iniicies, ut usque ad diem iudicij teneantur custodienda, nec sint cum Domino suo, de quibus scriptum est, Apoc. 4. Sequuntur Agnum, quocumque ierit. &c.

2. Deinde Cum daemones toto vagentur orbe, & ubiq. praesentes sint celeritate nimia; Martyres post effusionem Sanguinis Arae operientur inclusi, & inde exire non poterunt.

Hinc teste S. Gregorio lib. 4. Dialog. mortui multi viventibus apparuerunt. Sed hoc interest inter Sanctos & damnatos, ait S. Tho. 4. d. 45. q. 1. a. 1. q. 3. quod sancti, cum voluerint, apparere possunt; non autem damnati. Plura vide

in Antichristo meo p. 1. q. 14. Et in Luthero-cal. p. 1. q. 55. 56.

3. Adde: Phil. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo. Ex quo sic arguit S. Greg. lib. 4. Dialog. Qui ergo Christum in caelo esse non dubitat; nec Pauli animam esse in caelo negat. De quorum neutro dubitat quisquam Christianus. Atqui negat etiam Caluinus: De S. Paulo? Quin est omnibus S.

QVÆSTIO XVIII.

Quatenus IESVS Christus Mediator sit Dei & hominum?

HÆRESIARCH. NESTORIUS duarum in Christo Personarum inuentor, in plures ex vno vitam praestitit errores damnatos singulos anno 430. ut Verbi & carnis unionem esse secundum dignitatem, non iuxta naturalem Unionem: Christum esse hominem Deiferum, non Deum; B. V. Mariam esse Christiparam, non Deiparam: Verbum esse Christi Deum: Christi hominem Verbi actum, & hoc illi inhabitasse: Duplice, non vno Christum adoratione colendum. Christum miraculose operatum ex vi Sp. Sancti non sua Dei: Christum se Patri sacrificasse pro seipso homine mero: Sicque deinceps Opera Redemptoris Mediatoria soli tribuere Humanitati Christi, Nestorianum est.

LYTHERANVS Franc. Stancarus dictaminouauit hæresin. Vide in Luthero-c. q. 64.

PAPISTA. Mediari proprium est Christi; estque extrema vnire duo in medio vno, sc. Deum & hominem in pacem repositos reconciliare: Id quod Christus ex seipso, ut Sacerdos & victima, praestitit Redimendo nos, facta de suo satisfactione Patri: ac Supplicando; & benefactis promerendo: omnia quae homo sed vnitus Deo, Iraq; Mediator est principalis: Ministratorij sunt Angeli, Caelites, Sacerdotes. Is n. extrema solus vnire valuit, ut pote medius. Non quia Deus est: nam sic ipse alterum est extremorum; nec quia homo peccator: sic enim rursum alterum fuisset extremum: Ergo quia homo iustus Essentialiter, non Accidentaliter solum ut sancti

cate-

cæteri. Heb. 7. *Hic enim quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Unde & saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad Deum, semper viuens ad interpellandum pro nobis.* TALIS enim decebat, ut nobis esset Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus; segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus. &c. Ecce vere Medi⁹. Unde & S. Aug. l. 1. Trin. c. 7. *Christus in forma Dei, equalis Patri: in forma serui, Mediator est.* Idem l. 1. Confes. c. 43. *Christus in quantum Homo, Mediator: in quantum Verbum, non est mediator: quia equalis Patri.*

II. HÆRESIARCH. Eutyches, præfes monasterii Constantinopoli prædicabat anno 448. Ante factam Unionem in Christo duas fuisse naturas: unam vero post unionem. Ecce Arius solam Animam hominis, Apollinaris solum Corpus assumptum confingebat. Eutyches, mixtum cum Diuinitate: ideoque & idiomatum secutam communicationem; ipsamque Diuinitatem passam, mortuam, &c. ac Mediatricem esse aq. ac Humanitatem Deificatam.

LYTHERANOS pariter ac CALVINISTAS eadem illa adstruere, tametsi alios aliter: Humanitatis quoque Deificationem Vbi quitarios præcipue; pluribus supra quæ sitis est demonstratum Quin & ipsam Diuinitatem esse Mediatricem clamant. Vide in *Luthero-cal. p. 1. q. 27. 64. & 69.* & in meo *Antichristo. p. 1. q. 16.*

PAPISTA. Agite *Luthero-caluinicolæ*; quæro cum S. Cyrillo in Apologia pro XII. capitibus.

Si Deus Verbum est Sacerdos; cui, vel quali Deo suum ministerium offert? Respondet. Quando factus est Homo, vocatus est Pontifex: non quod maiori Deo offerret sacrificium; sed sibi ipsi & Patri; quæ homo, non quæ Deus, Aug. l. 2. de pec. orig. c. 28. Inferior Patri; quia in forma serui: Superior nobis, quia sine labe peccati: ac id. o. Mediator est.

NOTA 1. Cum in Scripturis dicitur DEVS nos reconciliare per Christum; Pacificare per Sanguinem eius; Exhortari per suos:

non ideo Diuinitas est Mediatricis: quia si quis seipsum sibi reconciliat inimicum, non est Mediator; quod non sit inter duos medius, sed alter. Itaque omnis Mediator est Reconciliator; non contra.

2. Similiter Renouare corda, dare Sp. Sanctum; meritorie, solius Mediatoris est: At gratuite, Dei est.

3. Quod autem Caluinus epist. ad Polonos ait, Christum dici Caput Angelorum & hominum ante lapsum, quæ Mediator est; id fingit cum Ario, Dei Filium faciente Ministrum Patris.

Quia, quæ Deus, tunc erat Caput Angelorum: postea verò etiam, quæ homo, factus est Caput vtriusque Ecclesiæ, Militantis æque ac Triumphantis vniuersæ; & sic perennat.

QVÆSTIO XIX.

Qualis, & qualiter resurrexit IESVS?

HÆRESIARCH. 1. Saducæi, ab Sacerdote Saduch orti, teste Iosepho lib. 18 c. 2. & Epiph. lib. 1. Panar. c. 14. dicebāt, Non esse resurrectionem mortuorum, neque Angelum, neque Spiritum, Animasque simul cum corporibus extingui.

2. BASILIDES Alexandrinus, anno 110. Negauit Christi crucifixionem & resurrectionem; quod Simon Cyrenæus fuisse in Christum transformatus ac affixus cruci: item, inuoluntaria & ignorantia tantum peccata: non omnia, dimitti: Salutem corpori promissam soli; Fidemque naturalem esse.

3. VALENTINVS, anno 142. §. 9. & Cerdon, anno 146. Seueriani anno 172 §. 9. demum Originistæ anno 393. §. 2. eundem innouatum errorem propagarunt negantes corporum resurrectionem. Vide Bzou, annis adnotatis.

LYTHERANI, 1. Vbi quistæ solum volunt apparere exiisse sepulcro, qui inuisibiliter vbiq. existerat.

2. Cateri fabulantur; quod Caro Christi seipsam excitaui. Et Petri, quam Christi, pene mirabiliorum esse resurrectionem; certe discrimen nullum.

3. CALVINVS negat, quod seipsum Christus in vitam reuocauit; Patris interuenire operam oportuit.

4. MARTYR: Angeli indigebant auxilio, qui lapidem remoueret. &c. Vide meum Luthero-cal. p. 1. q. 66. Et Antichristum q. 17.

PAPISTA. Quatuor hic in quaestione vocari videntur: An, Qualis, Quatenus, Quare resurrexit IESVS?

1. An? Luc. vlt. Oportebat Christum pati & resurgere à mortuis.

1. Ob Iustitiam Dei, vt qui humiliat se, exaltaret eum.

2. Ob Fidem. 1. Cor. 15. Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.

3. Ob spem. Iob. 19. Scio, quod Redemptor meus viuuit.

4. Ob mores Rom. 6. Quomodo Christus resurrexit per gloriam Patris; ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.

5. Ob salutem nostram. Rom. 4. Traditus est propter delicta nostra; & resurrexit propter iustificationem nostram. Ista D. Th. 3. q. 53. a. 1. Itaque 1. Cor. 15. Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium: Glosa: Quia prius tempore & dignitate surrexit.

Et quidem ibid. art. 4. Sibi ipse causa resurrectionis fuit, idque per virtutem vnitæ Diuinitatis cum Corpore & Anima. Hinc 2. Cor. vlt. Et crucifixus est ex infirmitate nostra Sed viuuit ex Virtute Dei.

2. QUALIS? Respondet D. Th. 3. q. 54. a. 1. Vero cum Corpore. Quia vera, & non apparens solum, fuit resurrectio. Vnde existimantibus se spiritum videre, dixit, Luc. vlt. Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis

habere: quod ad omnem spiritus nutum pareat spiritale, & glorificatum, in omnem locum, figuramque sequax; prout spiritus voluerit. Item art. 3. Idem quoque gloriosum surrexit ita, sicut Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ conformatum Corpori claritatis suæ.

Idem surrexit, art. 4. Integrum ad perfectissimam naturæ humanæ integritatem; vt Necessarium quoque Sanguinem profusum, (etsi non item Nutrimentalem omnem) resumpserit totum: vt quicum Diuinitas inseparabiliter manserit hypostaticè adunita.

3. QUATENUS resurrectionem manifestauit D. Tho. 3. q. 55, ex Act. 10. Dedit eum manifestum fieri Non Omni populo, sed Testibus præordinatis à Deo. Idque Act. 1. Per XL dies in multis argumentis, loquens de regno Dei.

Quò dicere possent, 1. Ioan. 1. Quod vidimus, & audiimus, & manus nostræ contactauerant; hoc testamur.

4. QUARE? Ad resurrectionem nostram. &c. Vide Diu. Thom. 3. quaestio. 56.

CAPVT sua Membra sequuntur; CHRISTVS Beati. De hisce igitur porro disquiramus, ordine sic resposcente Ecclesia Triumphantis.

V. DE CVLTV SANCTORVM.

QVÆSTIO XX.

An Sancti in cælis degant cum Christo beati? Et vnde censeantur beati?

HERESARCH. Ante extremum Iudicii diem beatitudinem Sanctis abiudicantur Tertullianus, Vigilantius, & Armeni, Guidone teste in *Summa de her. & Graeci apud D. Tho. Opusc. 6. c. 9.*

DE LUTHERO-CALVINISTIS vide supra q. 17. & in *Luthero. c. q. 67. & 73.*

PAPISTA. Scripturæ sacræ sensu, consensuque standum perpetuo Ecclesiæ est. De Scripturis vide in meo *Antichristo p. 1. q. 21.* Consensus Ecclesiæ constat Tum à SS. Patribus orbis vtriusque Christiani, apud Bell. l. 1. de *Sæctis. c. 4. & 5.* Quique ibidem, c. 3. videntur Sanctis felicitatem Dei que visionem abdicere; ij. omnino de consummata illa, post sæculi consummationem futurâ, loquuntur.

Tum etiam duo Generalia sic statuere Concilia, Florentinum, & Tridentinum sess. 25. Sic & Papæ, vt Innocentius III. Benedictus XII. Huius prædecessor Ioannes XXI. Sensit aliquando contrarium; sed vt Doctor, definiuit nihil, quin successoribus suis suam submitterent sententiam. Qua in causa vide mendacia Caluini quina in meo *Mendace Antipap. p. 1. q. 5.*

II. **H**ERESARCH. Ioannes VVicleffus, plurimum conditor parentis hæresion, teste Thoma VValdensi; tom. 3. de Sacram. l. 1. c. 122. dixit, dum in Sanctorum Album refert aliquos Pontifex, eum errare non minus posse, quam Presbyterum Ioannem Regem *Athiopia, vel Turcam, aut Sultanum.*

LUTHERVS & **C**ALVINVS, cæterique Nouatores hunc gnauiter sunt imitati: vt in parte patebit infra. Item Pet. Martyr & Aretius in 1. Cor. 1. dicit non ferunt Sanctos seu cœlites, seu Purgatorios.

PAPISTA. 1. Si hac in re fallere, fallere posset Ecclesiæ, iam, 1. Tim. 3. *Veritatis columna* ueretur; nutaret, Eph. 4. *firmamentum* suam desereret *Sponsam* Christus: Nec, Ioan. 16. *omnem* necessariam

Veritatem doceret Spiritus S. Nec in Successoribus suis Petrus *pasceret oues suas* pabulo necessariæ certæque salutis.

2. At verè de Sanctorum festis S. Bern. Epist. 174. ad Lugdun. ait: *Quæ accepi ab ecclesiâ. securus teneo, & trado.*

Et S. Aug. epist. 118. c. 5. *Si quid tota per orbem frequentat Ecclesiâ; quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania est.*

3. Accedit diligentissima, quæ in canonizandorum vitam, mores, dicta, factaque sit inquisitio, Dei que per ieiunia precesque publicas reconciliatrix inuocatio; vt de canonizato dubitare fas sit nemini, quin sit inuocandus: ergo minus an sit Sanctus.

4. Adhæc tenemur obsequi Papæ, dies festos indicenti: Ergo & Sanctos declaranti credere tenemur. Ne pro Sanctis orando, ipsis iniuriam irrogemus. Nam, ait August. ser. 17. de Verb. Dom. *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro martyre.*

5. Credemus historiographorum narrationi; non crederemus summi Pastoris declarationi: Præsertim attestantibus miraculis, & accuratissima singulorum præuia attestazione facta:

Obiiciunt ex Augustino: *Multorum corpora honorantur in terris; quorum anime torquentur in gehenna.*

1. Sed hoc vbi habet Augustinus? Sit tamen cuiuscunque Christiani;

2. Verum est de monumentis Alexandri, Cæsaris. & c. similibusq; mausoleis & pyramidibus.

3. Verum est & de Luthero; cuius vasta & crassa statua in Francofurdiano mercatu fuit spectaculo; quam non nisi pre-

pretio annumerato spectare licebat.

4. Quid: Sturmius de famato Luthero scripsit ad Calvinum: *Vsq̄ adeo φιλοσθητος est, ut vel crepidas eius adorandas putet.* Quin ipse Lutherus in Colloq. mensal. vaticinatus est, *suum à suis oletum olim adorandum fore.* Prò pròpudium bestia!

Quid, quod idem quoque Melanctonem canonizavit.

Vide plura talia in meo *Luthero-c. p. 1. quest. 74.* inque *Mendace Antipap. parte 1. quest. 5.*

III. HÆRESIARCH. I. BOGOMILI, Sanctos appellari verabant cum præfatione Sanctitatis: scilicet dicitur Petrum, Paulum, Laurentium.

2. Michaelus Imp. in Miscellaneis vetuit pictis sculptisne Sanctorum imaginibus subscribi *Sanctus* Specietenus, quod is solus esset Dei tiridus.

3. Successores ac hæredes impietatis eiusdem fuerunt Isauricus, & Copronymus Iconomachi.

LUTHERO-CALVINISTÆ cum peragrè ferant sanctissimum Dei Nomen IESVS: quem admodum ferant illud Diuorum Sanctus? Vide in meo *Luthero-c. p. 1. q. 74.*

PAPISTA. Ibidem abundè responsum; fauente Apostolo, Hebr. 13. *SANCTI mei vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones in Christo IESU.*

QVÆSTIO XXI.

An, & qualis Cultus ac Inuocatio Sanctis debeat?

I. HÆRESIARCH. Sanctorum Cultum abrogandum censuerunt olim & impugnarunt complures: ut *Eustatius*: apud Socratem lib. 2. hist. ca. 33. qui semiarianus Episcopatu deiectus Macedonio ad hærescebat, anno 365. damnatus est.

Succellit ei *Manes*, *Eunomius* & *Vigilantius* in hæresi, apud S. Hieronymum: Deinde alii; demum *VVileffus* apud Thomam *VValdensem*, tom. 3. de Sacrament. tit. 13.

LUTHERANI & CALVINIANI sopitos suscitant ignes, damnataque sæpius hæreticos caduera ex orco refodiunt.

PAPISTA. Abrogare contendunt Sanctorum Cultum; quem derogare Deo non docent.

At nos, ait ante 1400. annos Iustinus in 2. Apolog. & Deum, & eius Filium, qui venit, nosque hæc docuit; & aliorum sequentium similiumque Angelorum honorum exercitum colimus & adoramus, verboque & re, seu veritate veneramur. Idque omnibus, qui discere volunt, ut docti, instituitque sumus, copiose *TRADIMVS.*

Theodoretus l. 8. *Suos mortuos Deum in templa pro Dijs vestris induxit: Ac illos quidem cassos gloria, vanosque reddidit; suis autem Martyribus honorem illorum dedit; talem, inquam, qualem in meo Luthero-cal. p. 1. q. 73. docui.*

Atque ut ait S. Hiero. epist. ad Riparium, *Honoramus seruos, ut honor seruatorum redundet ad Dominum.*

Quod igitur ethnicis; Angelorum cultum exprobrantibus respondit Aug. in Pl. 96. idem & nos Hagiomachis nostris: *Vtinam & vos illos colere velletis: Facile enim ab ipsis discetis, non illos colere ut Deos; sed ut Sanctos.*

II. HÆRESIARCH. *Collyridiani* docebant, Deiparam non secus, ac Deum inuocandam esse, teste *Epiaph. bar. 78. 79. Vigilantius*, teste S. Hieronymo l. contra ipsam; aiebat: Nullius post mortem preces proli tero exaudiri, nec mortuos orare pro viujs. Ideo nequicquam inuocantur, *Eustatius* basilicas martyrum & reliquias contemnebat: de Inuocatione nihil eo constat.

Hos imitati sunt Henticiani, Apostolici, *VValdenses*, *VViclef*, *Thaborita*, *Hufs*, *VVicleffi* vocerant: *Licita inuocatio est; sed inutilis est. Stultum autem scurras principis; hoc per se ad nutriendum inclinatis. Stultum, turbidos sectari viuos; fonte cuius patente.*

LUTHERVS in Li. ad *VValdenses*; Melancton in Apolog. a. 21. *Conf. Aug. Brentius c. 24. Conf. VVirtemb.*

QVÆSTIO XXII.

Quis Honor est RELIQUIIS debitus
Sanctorum?

CALVINVS *Inft. l. 2. c. 14. § 12. Et l. 3. c. 20. § 20. &c.*
Hic tria docent.

I. Mortuos pro viuis orare non conftat ex S. Scriptura,
effugit incertum.

II. Si orent, orare folum in genere pro Ecclefia; pro ne-
mine fingularim.

III. Sanctos innocere, effe inutile; quod auis non habe-
ant iam longas: Effe illicitum, quod gloria Christi Media
teris obfcuratur.

PAPISTA. Hoc vniuerfè tenen-
dum eft, iufte, licitè, & fanctè orari San-
ctos, vt orent pro nobis per IESUM Chri-
ftum apud Deum; quibuscunque ver-
bis quis vtatur. Nec enim de verbis, fed
de verborum fenfu agitur. Vt fi ores, S.
Petre miferere mei, falua me, fana, da
patientiam. &c. fubaudi, pro me oran-
do Deum.

Nam fic & Paulus, Rom. 11. *Vt faluos
faciem aliquos ex illis.* 1. Cor. 9. *Vt omnes fa-
cerem faluos; non vt Deus, fed vt feruus.*

2. Tres perfonæ neceffariò attendun-
tur in omni Sanctorum inuocatione:
DEVS, qui adoratur; CHRISTVS, per
cuius merita oratur; Sancti, quorum
interceffio petitur ad Christum. Vnde
Aug. in Pfal. 108. Oratio eius fiat in pec-
catum: *Oratio*, ait, *que non fit per Chri-
ftum, non folum non potefit delere peccatum;
fed etiam ipfa fit peccatum.* Vnde preces Ec-
clefiæ omnes rogant *interceffionem San-
ctorum, per Christum Dominum noftrum.*

3. Ifud Colof. 2. *Nemo vos feducat vo-
lens in humilitate Angelorum, quæ non vidit.*
&c. damnare intendit hærefin Simonis
Magi, qui cum Platonis docuit, quof-
dam Angelos, vt Deos minores, adora-
ri oportere; vt qui mundum fabricarint,
per prophetas locuti funt. &c. At hæc
idololatia eft, aut Magia, de hac Irenæ-
us l. 1. c. 20. Tertul. *de præfcript.* Epiph. *in Si-
mone.* &c. Damnatur in Conc. Laodic.
cap. 35.

HÆRESIARCH. I. EVNOMIUS anno cccxl. ana-
baptifmi inuentor, Reliquiarum fanctarum con-
tempor, non Christum fuiſſe, fed eſſe Deo ſe ſimi-
lem aſſerebat, vt qui Dei ſubſtantiam intimè
pernouiffet: miracula verò Diuorum meras dicebat
præſtigias eſſe. 2. Huic in contemptu SS. Reliquia-
rum ſuſceſſit Vigilantius, teſte S. Hier. dicente Ter-
tuſt olim contra eandem hærefin Gnoſticorum libri
Scorpiacum euulgaſſe. 3. Deinde ſub annos 764. &c.
Conſt. Copronymus Imp. omnes vbique deleri iuſ-
ſit Reliquias Sacras; teſte Suida in vita illius. Forſè
quod ex Iudæorum & Samaritanorum hærefi iudi-
carent omnia corpora immunda. V. Vieſſe, & ſupra-
dicti. 99. 20. & 21. eadem lue laborarunt.

LVTHERVVS *ſerm. de Cruce, Reliquias, vt Fide-
lium ſeductiones, altiffime ſub terram abſcondendas iu-
dicat.* Sic & Magdeburgenſes *Cent. 4. c. 6. &c.*
Vide in *Mendace Antipap. q. 7.*

CALVINVS lib. de neceſſit. reformandæ Ec-
cl. idem vrget his argumentis.

1. Quia *Deut. vlt.* Deus abſcondit corpus Mo-
yſis, ne à Iudæis adoraretur.

2. Quia, 2. Cor. 5. *Iam non nouimus Chriſtum ſe-
cundum carnem:* minus Chriſtianos mortuos.

3. Quia *Col. 2.* damnat omnem cultum arbi-
trarium, id eſt, non à Deo inſtitutum: at talis eſt
reliquiarum. 4. Quia deſiderium reliquiarum
eſt mater idololatriæ; nam earum veneratio eſt
Chriſti exhonorificatio. Hinc obſtienti Vigi-
lantio cereorum accenſiones ad ſepulchra, ſo-
lum hoc reſpondit S. Hieronymus; in mulier-
cularum eſſe, quæ zelum habet, non ſcientiam.
5. Quia ſuppoſitiua ſunt pleraque reliquie.
Demum Calviniftra, vbi poſſent, reliquias exu-
runt: velut & Ethnici.

PAPISTA. Quæ fanctæ Deo in lege
Veteri, & in Noua Chriſto, fuerit reue-
rentia Reliquiarum; noſter è S. Scripturis
docet *Antich. p. 1. q. 23.* Quæ eadè Fide lib.
digna ſit & iuſta, meus demonſtrat *Lu-
thero. c. p. 1. q. 78.* Quæ calumnioſe tradu-
cta proſcindatur ab hæreticis, meus *Men-
dax Antipap. p. 1. q. 7.* veriffime docet. Cæ-
terum

rerum hoc loci argutatiunculas omnino futiles refutare non dedignabor.

AD I. Quid si dicerem Moysen non mortuum, nec sepultum; sed translatum cum Henoch & Helia? Ita S. Hilar. in c. 17. Mat. Ambr. l. 1. de Catn. c. 2. Greg. Nyf. Sed cedo Ruperto in Deut. ult. & Philoni, id solidè refellentibus. Probabilius; fuisse gloriose à Domino sepultum, ait Occumenius in epist. Iudæ; & occultatum; ait Chryl. hom. 5. in Matt. ne pro Deo coleretur; Vt cultus est, 4. Reg. 18. æneus serpens, qui signum duntaxat fuerat salutis.

At apud Christianos nunquam vel auditum est, Sanctos, eorumque reliquias pro Deo cultas fuisse.

AD II. Non nouimus Christum secundum carnem mortalem; sed immortalē; & quæ in mortali gessit sancta, sanctè recolimus; Ceu iussi, 1. Cor. 11. Mortem Domini annuntiabit is. Hebr. 12. Recognitate eum, qui talem aduersum seipsum sustinuit maledictionem.

AD III. Reliquiarum cultus non est ab hominibus institutus; sed Inspiratus à Deo in utroque testamento; Et Christi doctus exemplo sua in fimbria, in umbra Petri. &c. Dein Col. 2. ἐξ εὐνοίας significat cultum superstitiosum iuxta S. Hieronymum; non vero ab hominibus excogitatum.

At reliquiarum cultus sanctus est; non superstitiosus.

AD IV. Tantum abest à nobis idololatriæ periculum, ut in translationibus, cantetur: *Confundantur omnes, qui adorant simulacra.* Sic teste Rufinot. l. c. 35. in S. Babilæ translatione cantatum proditur. Neque cereorum vñus ad Sanctorum

memorias signū est adorationis: Quæ non offeruntur vt sacrificia; sed accedunt in signum Letitiæ inter fideles Gloriæ inter Cœlites, Vita beatæ in Deo. S. Hieronymus autem respondet Vigilantio de errore putantium martyrum cereolis illustrari. Quem errorem vñus probat; sic approbat vñus cereorum. Sicut & S. Augustinus arguit Agrippas ad sepulera Sanctorum, ob abusu epulandi, non ob eorum vñsitationem.

AD V. Ne reliquæ autem vñs obtrudantur supposititiæ, vigilantissimè cautum est per Ecclesiam pluribus in Concilijs: Vt in meo Luthero-cal. par. 1. 78. ostendi.

Demum age, Ecquid est, quod Reliquiarum sacrarum cultum adeo Vniuersalem reddidit per orbem vñuersum? Vt remotæ, celebres, frequentes ad sepulera Sanctorum fierent Peregrinationes, Orationes longæ & multæ, Sumptus immensi, & tot Basilicæ collocarentur?

Quid? Beneficia innumera, & maxima; publica, priuata; Secunda bella pax reducta, firmata; hostilitates prohibita, fracta; mortalitates auersæ; sedata tempestates; necessitates expedita; sanitates redditæ; aliæque vñtilitates iuxta in prosperis & aduersis impetrata.

2. ACCEDUNT MIRACULA in ipsiſ Sanctorum corporibus demonstrata in sepulcris, in undis, in flammis, inter fratras, inter barbaros, hæreticos, &c.

3. INVENTIONES autem quot, quæque mirabiles ac gloriosas dedit sæpe Deus?

4. TRANSLATIONES vero quæ celebres ac memorabiles factæ produntur?

5. In primis illustre cenſeo, quod Ritum per-

tu perpetuo obseruatum inuenio; ut esse prorsus Apostolicum videatur.

SUB ALTARIBVS recondi Sanctorū reliquias, sua peculiari sanctitate in legem abiit per omnem omnium ætatum ac locorum Ecclesiam. Ut equidem existimem, idcirco S. Iohanni, *Apoc. 6.* animas Martyrum sub Altari ostensas; quòd eorum in terris corpora sub aris requiescere consueissent. Quo honore publico haud scio num insignior sit alter.

Nulla enim gens vsquam fuit, quæ aris suis quicquam sanctius duxerit. Hæ azyla dabant confugis; his adgeniculabatur; ad has Numen iratum placabatur.

Apud Christianos verò Ara Thronus Dei titulusque Christi reputatur, & Christum in Ecclesia representat: Ac conditæ sub ara reliquæ Animas Iustorum in Manu Dei esse, inque Christo beate requiescere, nos admonent. Quòd iustior cercorum ad ea, aliaque Sanctorum sepulera, est vsus: De quo vide *Bell. l. 2. de Sanctis. c. 3. & 4.*

Et quid dignum satis ijs præstes Corporibus?

1. Quæ sanctarum Organa fuerunt animarum ad opera bona, tot, tanta?
2. Ad Miracula?
3. Ad claritatem Christi transformandam? &c.

QVÆSTIO XXIII.

Quo temporum successu processit ICONOMACHIA?

HÆRESIARCH. Iconomachus certus aliquis, qui primus fuerit, repperit difficilis est. Certum

constat illud, autores Iconomachie diuersis extitisse æt. ibus aut Iudæos, aut Mahumetanos, aut Magos: Quos auos hodierni sequuntur Luthero-caluinistæ.

1. **IUDÆI** primi videntur Iconomachi fuisse ut qui in suo Thalmud Christianorum Ecclesias esse idololatrias dicunt: Et dicantur ij sæpius Iconomachi in Synodo VII.

2. **XENAIAS** Persa seruus profugus se baptismum mentiens euasit in Episcopum, anno 485. Negabat decere ut Deus, Christus, Angeli, cum sint spiritus, corpore a pingantur sculptanturque effigie: nec Sp. Sanctum specie columbæ pingendum.

3. **SAMARITANI** anno 574. teste *Nycano Concil. II.* immaniter per Syriam sunt in imagines debacchati.

4. **EZDES** Rex Arabum Mahumetanus ab mago hebræo inductus sub annum 700. euasit late iconas. Nec annum superuixit, cui hebræus in præmium iconomachie XXX. annos vitæ promiserat: teste *Synodo VII. ad 5.*

5. **LEO ISAVRICVS** sub annum 716. ab Iudæis peruersus edicto picturas & sculpturas ex ecclesiis proserpsit, obsistentes Christianos multos contrucidauit. teste *Zonara, Cedreno, &c.*

6. **CONST.** Copronymus patri immanior successit necromanticus & Nestorianus. Anno 764. sed vnâ cum istis occidit & Iconomachia.

7. Post annum 800. recruduit bellum istud per Leonem Armeiolum, Mich. Balbum, & Theophilum Imp. Iudaizantes & necromanticos: *testibus ijdem.*

8. Sub idem tempus & in Occidente Claudius in Hispania Episcopus imagines templis eiecit.

9. Sub annum 1367. **VVICLEFFVS** easdem insectatus est: at discipuli eius sæpius demoliti sunt: teste *Tho. VValdensi c. 1. tit. 19.*

LUTHERANORVM primus And. Carolstadius anno 1522. remouit è templis imagines.

LUTHERVS, teste *Cochleio in vita*, factum probat, sed quod se facti autorem malisset, cum de non petita ab se facultate increpabat. Ex eo, velut agmine facto, iconomachiam inuasere furentes: clasticum concinuerunt Magdeburgenses *Cont. 8. 9. 10.*

CALVINISTÆ verò comprimis iconomachiam sibi velut propriam vendicauerunt; ut, quas prædicti sarsæ primas ætatis debent, easdem eis præcipiant inmanitatis.

Dux belli Calvinus *Infl. l. 1. c. 11. & l. 4. c. 9. §. 9.* Vbi qua tria asserit falso vide in meo *Luthero calu. par. 1. p. 79.*

PAPISTA. Quæ tria negant Luthero caluinistæ; semper asseruit Ecclesia.

I. Imaginem Dei ac Spirituum rectè
Aa 2 pin-

pingi & sculpi, tum historicis, tum analogicis; non autem *serius*, id est, quasi essentiam Dei seu spiritus exprimeret pictura, vel significaret. Quia Scriptura Deum quasi hominem cum membris, & affectibus, & actionibus describit; ut aliqualem ideam Dei credentes animis concipiant.

II. Imagines Christi & Sanctorum sunt in sancto Vsu. Vnde S. Chrysostomus in Missa, quam Erasmus Latinam fecit, *Sacerdos egreditur, inquit, portans Euangelium precedente ministro cum Lucerna: & conuersus ad Christi imaginem inter duo ostia, inflexo capite cum exclamatione dicit &c.*

Sub annum 338. Hæmorroissa statuan æneam in templum solennissimè introductam fuisse prodit Nicephorus I. *hist. c. 30.* Eusebius *l. 3. & 4. de vita Constantini Magni* testatur eum templum omnia in Palestina statu aureis & argenteis repleisse. &c. Vide *Bell. l. 2. de Sanctis. c. 9.*

III. Vtilitatem imaginum docet factum Christi, qui vulcus sui ideam linteo impressam Abagaro misit.

Item Ea, quam Christo crexit æneam Syrophœnissa.

Item ea quam Christo Nicodemus fecit.

Item ea, quam Deiparæ pinxit Lucas. Ideo Chrysostomus orat, in S. Meletium testatur, plena imaginum omnia in annulis, poculis, thoris, parietibus. &c.

QVÆSTIO XXIV.

An omnis Sacrarum Imaginum cultus sit illicitus?

HÆRESIARCH. Duo hic ex diametro pugnantia occurrunt.

I. CHRISTIANO-CATEGORI, id est, Christianorum acculatores, qui pertendebant imaginibus, diuini debent honores, quod pii semper abhorruerunt. Testis fuit Seuerus Alex. Imp. qui in Larario suo statuan Christi læticiam colebat, teste Elio Lampridio.

II. ICONOMACHI omnem imaginibus negabant honorem. De vtriusque testatur Damascenus lib. de heresibus. De his q. precedente.

LUTHER ANGL. vt Magdeburgenses, *Cent. 1. & vbi supra,* execrantur imaginum cultum. CALVINIANI multo detestabilius deum ouentac persequuntur eundem; vt qui nec Vsum earum periciantur.

PAPISTA. I. Proiecta, & homine velle Cretenfi indigna mentiendi qua libido, quæ impudentia est hac in re & causa Lutheri-caluinistarum: teste meo *Mendace Antipap. p. 1. q. 7.* Ea verò clamant ipsa, suam ipsorum iconomachiam ab omni desertam esse veritate.

II. Quam autem solido stet veritatis firmamento nostra Iconodulia; patet in meo *Luthero-cal. p. 1. q. 79. & in Antichristo, p. 1. q. 24.*

III. Atque istis suffragantur perpetuam quadam concordiam S. Patres. Hinc S. Basilij sententia citatur ab Adriano Papa in epist. ad Imp. in Syn. VII. ad. 2. illa: *Historias imaginum illorum honores, & palam adoro. Hoc enim nobis traditum à S. Apostolis non est prohibendum.* S. Ambrosius *serm. 10. in Psal. 118. Qui imaginem conuenat, aut contempserit Imperatoris, utique illum honorat, aut iniuriam afficit; cuius imago est.* S. Aug. *l. 3. de Doctr. Christiana c. 9.* distinguit honorantes signa vtilia; quod alij nesciant, quid significant; hi sunt serui; vt Iudæi, alij sciunt; hi sunt liberi, vt Christiani. *Li. 2. ib. c. 29.* picturas, statuas ponit inter superflua hominum instituta, exceptis ijs, quæ proponuntur loco & tempore ab habente autoritate, vt sunt Christi & Sanctorum icones.

Quæ

Quæ quia inter res sacras semper habitæ sunt; omnino veneratione dignæ recte censentur.

I V. Iconoclastas etiam horrificæ clades affligerunt. Nam, teste Chronico Palmerij anno 741. sub Leone Isaurico pestis Constantinopolim exhausta, hominibus supra trecentis millibus sublatis. Sed iconomachia præierat: Leo item Italiae exutus est imperio, eiusque successores: teste Zonara.

Rex Arabum Ezides, Hebræo 30. anni regni promittente si bellum indixisset imaginibus; vix vnum superuixit.

Const. Copronymi imperium diris cladibus terræ motuum atterebatur, peste hominibus nudabatur: cumque ubiq; cruces sublatae fuissent, ecce pluebat cruces: Pontus insueto frigore constitit ad 100. miliaria glacie crassa 50. cubitos: quæ soluta mœnia domosque euerit Constantinopoli: Ipse Copronymus adhuc viuus se flammis inextinguibilibus cremari vociferans periit.

QVÆSTIO XXV.

Ad Cruci Dominicæ debeat adoratio?

HÆRESIARCH. CLAVDIUS Taurinensis, sub annum 800. teste Iona l. i. detestabatur Crucem Domini. Item quos Pauliciani, teste Eutyrio in *Panoplia* p. 2. tit. 11.

Item sub annum 1110. Petrus Bruis & Henricus, teste *Cluniacensi*. Sub idem tempus & Bogomiles. Similiter & VVicleffista, teste *Tho. VVald.* to. 3. tit. 20.

LUTHERANI Magdeburgenses *Cent.* 4. *cap.* 4. & 6.

CALVINVS *Inst.* l. 1. c. 11. §. 7. Crucis honorem detestantur infandè; Ac mendacis onerant; vt videre est in *Mendace Antipap.* p. 1. q. 3.

SVADENT Bogomiles & Petrobrusiani istis.

1. Quia crux dolorem & ignominiam attulit Christo: ergo detestanda est.

2. Quia Impius est filius, qui patibulum amaret patris.

3. Quia si cruces omnes adorandæ, quod Christus in cruce pependit; ergo & sepulcra; quod in sepulcro quieuit; & præsepia, &c. & omnes columnæ, clauis, &c. *Imo & asini*, ait Claudius: quod asino veclus est Christus.

4. Quia Christi hostes gaudebant passione Christi, oderuntque crucem: ergo qui honorant eam, sunt hostes Christi.

5. **Wicleffista**, Quia si ob contractum Christi sit adorandæ; ergo & labia Iudæ; pugnus Malchi. &c. adorandus erit.

6. Centuriatores, Quia superstitio est characteribus tribuere virtutem: sed Papiста tribunt figuræ crucis vim pellendi dæmones: ergo superstitiosi sunt.

PAPISTA. Solutio istorum facilis est.

AD I. Crucis dolor & ignominia vergit in lætitiã & gloriã, dæmone deuicto.

AD II. Dissimile istud. Quia iustè, meritis, ac inuitus suspèditur ille: Christus verò insons, ac libens, quia voluit, suspenus est.

AD III. Disparitas talium magna est. Nam cruces adoramus, quia veræ Crucis imagines sunt, Christique crucifixi; præsepia verò, sepulcra, clauis, &c. non sunt ad exprimenda illa Christi.

AD IV. De suo scelere gaudebant hostes Christi; at nos de Christi triumpho gaudemus, passioque compatimur.

AD V. Disparitas talium est: ait *Th. Wald.* to. 3. tit. 13. c. 120. Quia crucem Dominus elegit; amauitq; innocuam: at pugnum percussoris, proditoris labia, vt impia, execratus est. Et hæc fuerunt instrumenta sceleris; crux vero passionis: passio a. fuit sanctissima, actio verò passionem inferentium nefandissima.

Ad 3.

Ad VI.

AD VI, *Signo Crucis*, ait S. Athanasius lib. de Incarn. *omnia magica compescuntur* supernaturaliter: quod superstitiosi characteres non possunt. Vide *Bell. li. 2. de Sanctis c. 30.* Et meum *Luthero-c. p. 1. q. 82.* Et *Antichristo. p. 1. q. 25.*

QVÆSTIO XXVI.

*An Deus & Sancti rectè colantur TEM-
PLIS?*

HÆRESIARCH. Aiani & Donatista templa Catholicorum profanabant, d. spoliabant, odio Religionis; non, vt Ethnicis, odio Templi aut Nominis Christiani teste S. Athan. in apolog. Theodoro to l. 4. h. st. c. 19. 10. &c.

MANICHÆI, c. ste Aug. l. 20. contra Faustum. c. 3. 4. exprobrabant Catholicis templa, aras, &c. quod instar Gentilium & Iudæorum.

MASSALIANI item anno 361. §. v. orti, in Conc. Orient. damnati anno 425. teste Socrate l. 2. h. st. 33. aras ac templa erecerati, in ædibus orandum esse docebant sicut & Eustathius.

PETROBRVSIANI similiter sub anaum 1126. Dein Albigenes; Tum VValdenses; postea Taborita. &c. templa dei serunt, vt quibus omnia loca suis apta cœtib. essent profanis.

LUTHERO-CALVINISTÆ admittant templa; sed ad Conciones tantum & Sacramenta ministranda.

Hinc Magdeburgenses *Cent. 4. c. 6.* multis carpunt ritus Consecrandi ecclesias; *Cent. 6. R.* edunt sumptus fabricarum; & quod in Martyrum honorem ponantur.

Ad Orandum fieri oportere negant. Calviniani eadem reprehendunt.

CALVINVS in *præfat. Inst.* traducit ornatum templorum: Et *Inst. l. 1. c. 11. §. 13.* Ornatum asserit verum Conciones & Sacramenta.

Idem l. 3. c. 20. §. 30. Erigi concedit templa ad communes preces quidem; nullam tamen in esse templo sanctitatem, vnde preces commendentur.

ANABAPTISTÆ Transyluani in *Antihæresibus Christi veri & Falsi*, etiam istud omne negant templifugæ; sed syluicolæ cœtus *notum nos a-*

gunt, vt noui Gnostici: Sic & VVicleffitæ, & Manichæi.

PAPISTA. Quæ istorum argumenta sint; etiam reſutata repetere ex meo *Luthero cal. p. 1. q. 83.*

S. Scripturæ verò testimonia exhibentur in *Antichristo. p. 1. q. 26.*

I. **VERBO DEI & Sacramentis** Templarità parantur:

1. Vnde cum Gregorio Neocæsario parum loci esse, vbi templum instituerat collocare, vicinam rupem precibus remouit, teste Eusebio. libr. 2. hist. c. 25.

2. Ad Res sacras subinde conuenire necesse est populo; huc igitur loco certo publico que opus sicut & politici negotiis sua sunt destinata loca.

II. **SACRIFICIIS** opus est Templo:

1. Cū sacrificia non sine aris patrētur; templa autem altarium sint domus; plañe ad sacrificia requiruntur tēpla Pulcre Aug. l. 8. Ciuit. c. vlt. *Nos martyribus Templi. Sacerdotia, Sacra, & Sacrificia constituimus: Quoniam non ijs, sed Deus eorum nobis est Deus.* &c.

Non autem ista esse sacrificia Martyrum nouit, qui nouit Vnum, quod Deo illic offertur, Sacrificium Christianorum.

III. **ORATIONIBVS** Publicis Priuatique Oratoria aperiuntur.

1. Quia eam cunctis nationibus legem natura inscriptam factis ipsis declarauit. Vnde Chyly. hom. 30. contra Anomæos. *Dicis: Orare domi possumus. Magno in errore versaris. Fieri non potest, vt domi tam benè ores, quam in Eccl. s. i.*

2. Hinc Theodosius Imp. ait Rufinus l. 2. hist. c. 33. *circumibat omnia orationum loca.* Et Augustinus epist. 109. mul-

multa in templis miracula ab precantibus impetrata prodit. Ideo monet ibidem & in Regula: *In Oratorio nemo aliud agat, nisi ad quod factum est; unde & nomen accepit.*

3. Apostolus, ducta similitudine à veris templis, sæpius dicit corpora nostra esse templum Sp. Sancti. 2. Cor. 6. *Possitis Templum Dei vivi.* Et Aug. l. 2. ad Simplicianum q. 4. ait Dauidem ante Arcam orasse; quod ibi sacratior locus esset, & commendatior præsentia Domini.

4. Promisit Deus Salomonæ, 3. Reg. 9. ergo magis Christiano cuique templo, se ibi auditurum precaturus. Huc adiuuat, quod templum sint accommodatiora ad ardentius orandum; ob præsentiam Eucharistiæ, Reliquiarum, crucis, imaginum, &c.

IV. SANCTIS sanctè Memoria & Martyria construuntur. Ita, teste Cyrillo *Catech.* 16. ecclesia est posita Apostolis, ubi Sp. Sanctum acceperat, Talium plenæ historia. Aug. l. 8. *Ciuit. c. 26. Hoc dolet, ethnicis, quod Memoria Martyrum nostrorum templis eorum d. lubrisque succurrunt.*

2. RATIO fauet. Quia ait S. Hier. *epist.* 17. *Venerabantur quondam Iudæi Sancta Sanctorum, quia ibi erat Arca. Nonne ibi venerabilius videtur Sepulcrum Domini aut, Reliquiæ Sanctorum? Nam hæ videntur haud paulo Sanctiores, quam Arcalignea. 1. Cor. 6. Membra enim nostra templum sunt Sp. Sancti. 2. Cor. 13. An experimentum queritis eius, qui loquitur in me, Christus?*

Templa tamen à Basilicis quidam distinguunt cum Aug. l. 22. *Ciuit. c. 10. Nos Martyribus non Tempia, sicut Dijs; sed Memo-*

rias, sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt spiritus, fabricamus.

Illis templa, uti & Sacrificia, soli Deo fiunt. Equidem malim distinctionem petere ab intentione Ecclesiæ docentis de templis ædificandis, quam ab Vocabuli usurpatione.

Hæc enim varia est, illa vna constans ac certa, Deo principaliter omnes Ædes sacras poni, secundario Sanctis.

QVÆSTIO XXVII.

An tolerabilis sit templorum ORNATUS?

HÆRESIARCH. PETRVS BRVVS sub annum 1126. eiusq; Sectatores Petrobrufiani: itemque **VVICLEFFISTÆ** omnem templorum ornatum damnant hoc amplius, quò templa ipsa execrantur infestius.

LVTHERANI æquè ac **CALVINIANI** ipsorum innouant impietatem, Ædesque factas denudant. Idque zelose & cum ratione facere videri volunt.

PAPISTA. Sic assolent. I. Sed luculentis S. Scripturæ & Basilicis exemplis contradicunt iisdem Sacrorum hostes. Vide in meo *Antichristo*, parte 1. *question.* 27.

II. S. Patres quoque vix ampla satis encomia queunt reperire, quibus euehant templorum Autores atque ornatores.

Vnde Paulinus natali S. Felicis:

Aurea nunc niueis ornantur Limina velis.

S. Ambr. l. 1. de Off. c. 21. *Maxime Sacerdoti conuenit ornare Dei templum decore congruo; ut etiam hoc cultu aula Domini resplendeat.*

III. Quamquam iidem S. Patres profanos cultus & ambitiosos, in ecclesiis

has irrepentes specie diuinæ gloriæ, iure merito reprehenderint. Quæ vitatio è quatuor minus obseruatis potest provenire: è loco, Tempore, Modo, & Persona; De quibus *Bell. l. 3. de Sanctis. c. 4.*

QVÆSTIO XXVIII.

An BENEDICTARVM rerum usus in Dei Cultu sit Christianus?

HÆRESIARCH. VVADENSES, exorti sub annu 1140. omnes irridere benedictiones ceperunt: teste *Reynero in fragmentis.* Itemque Flagellantes, coorti sub annum 1350. teste *Bern. Luxemb.* Quod omnem religionem ponebant in baptismo sanguinis per flagra elicti: hic eis circo erat Confirmatio, Pœnitentia, &c. & omnia. At asperæ lustralis aquæ guttas dicebant scintillas gehennales. VVICLEPISTÆ, teste *Tho. VVald. 3. tit. ult. c. 68.* Benedictiones rerum dicitabant proximæ Necromanticam.

LYTHERVS *l. de Visione Danielis,* oēs damnat Benedictiones ecclesiasticas. Magdeburgenses *Cent. 2. c. 6.* eas dicunt ritum ethnicum, præcipuè lustralem asperionem.

CALVINVS *Inst. l. 4. c. 10. §. 20.* tria oblatrat contra lustralem. 1. Hanc ab autore Alexandro, à Papiſtis institutam Papa ſc. Sexto à S. Petro; & tamen dici Apostolicam Traditionem. 2. Nec Augustini memoria eam fuisse. 3. Apſam esse baptisimi profanationem. **BRENTIVS** *in Conf. c. ult.* Non debere adumbrari myſteria vlla in luce Euangelij. **Heshufius** *l. de ſexcentis error. Papiſt. loco 27.* Error est, lustrali deleri venialia, dæmones effugari, ac morbos. 1. Quia 1. Ioan. 2. *Sanguis Christi nos emundat ab omni delicto.* 2. Quia manifesta magia est præter Dei verbum vti creaturis ad fugandos dæmones. Estque contra *Deut. 18. Non ſit maleficus, neque incantator inter vos: Et Non assumes nomen Domini Dei tui inuani.*

PAPISTA. Vana profani, & impij impia comminiscuntur.

1. Cum enim Benedicendi ritus in Scripturis Exemplum habeat, *Mat. 14. Luc. 9.* & Documentum 1. *Tim. 4.* quid humana Deo obſtepit improbitas ac maledicentia?

2. Præterquam quod Benedictioni sanctimoniam ac vsum sancta custodivit Traditio Ecclesiæ Christi: teste, in cæteris S. Cyrillo Catechesi 5. *Sicut mandu di cibi sunt immundi inuocatione diaboli: ita aquam simplicem fieri sanctam inuocatione Dei:*

3. Proinde *l. 4. de Sacram. c. 3 & 5. S. Ambr.* ait, Aquam, nisi Crucis signo prius sacretur, nullū habere vsum in Ecclesia.

4. Et quid è *S. Basil. li. de Sp. S. c. 27.* dicit eam apostolicam esse Traditionem?

5. Quò rectius sancit Conc. Nannantense can. 4. vt presbyter visitaus ægrotum, hunc & cubiculum aqua lustrali perspergat.

Iam Ad CALVINI cauillationes.

AD I. Aquæ benedicendæ institutio tribuitur Apostolis; at Præceptum dedit Alexander I.

AD II. Fingit id Calvinus. Lotionem pedum maluit S. Aug. differri in octaua Paschæ; ne loti pedes Catechumeni putarent se baptizatos iam esse.

AD III. Fingit ille repeti à nobis baptismum: sed calumnia est. Recoli tamen eum in asperione grati est animi.

AD Heshufium: 1. Sanguis Christi emundat nos cunctis à peccatis, sed applicatus per Sacramenta, efficaciter à venialibus, per Sacramentalia pro merito applicantis. 2. Mentitur idem, non esse scriptū, vt aqua sanctificetur ad pellendos dæmones. Contrarium patet in meo *Antichristo p. 1. q. 28.* 3. Neque peccatur in illud; *Nō assumes Nomen.* &c. quia benedicentes aquam. &c. nec peieramus, nec Sathanam inuocamus. Vide meum *Luthero. c. p. 1. q. 87.*

QVÆSTIO XXIX.

*Peregrinationes, ac Vota, num licitè fiant
Sanctis?*

HÆRESIARCH. I. CLAVD. Taurinensis, sub an-
num 815. teste *Iona Epif. Aurel. l. 3. de cultu ima-*
ginum, docebat inanes ad loca Sanctorum esse pere-
grinationes. Sic & Petrobrusiani, teste autore *vita S.*
Bern. l. 3. c. 5. Et *VViclefista*, teste *Tho. VVald. 10. 3. tit. 15.*

LVTHERANI, vt Magdeburg. *Cent. 4. c. 6.* fin-
gunt tempore Constantini Magni cœptas pere-
grinationes; sed ab Greg. Nysseno refutatas is-
tis rationibus: *Cent. 4. c. 10.* 1. Quia Christus,
Matt. 5. illas non recensuit inter octo beatitu-
dines. 2. Quia pericula sunt multa, præsertim
fœmineo sexui, in peregrinationibus. 3. Nihil
inuenitur alibi, quod domi promptum haberi
nequeat.

CALVINVS *Infl. l. 4. c. 13. §. 7.* Plenas impieta-
te peregrinationes asserit: eò quod omnis vol-
untarius cultus Deo displiceat.

PAPISTA. Satis sui Luthero-calui-
nistas hæresiarchæ refutant, in hisce
tam olim damnatos.

Verumtamen Centuriatores doce-
renunquam valent, eam orationem esse
S. Gregorij: Neque in operibus eius ha-
betur.

Deinde ea reprehendit, non peregr-
nationes; sed monachis & monachab.
eas non conuenire docet. Ita *Ionas l. 3. ad*
Claudium Taur. Sic & S. Hier. mirificus
peregrinorum encomiasta, eas dis-
suadet tamen monachis; exemplo S. An-
tonij, Hilarionis, &c.

Ad I. Dico, Peregrinationes non esse
ad salutē necessarias, neq; ad pfectionē.

Ad II. Et nos dicimus oò pericula
non omnib. eas conuenire.

Ad III. Nihil ad salutē necessariū; ve-
rū est: Nihil vtile inueniri alibi; falsum.

Ad Caluini maximam dico: Volun-
tarius cultus est ipsi dicitur, qui sine ra-

tionē suscipitur: Vt si velis lauare bis pri-
us, quam comedas. At cultus Deo præ-
stitus per actū virtutis est non præceptus,
non est ita volūtarius, etsi volūtariè fiat.
Vnde, *Nu. 30.* iubet Deus impleri vota
rerum est non præceptarum. Plura in
meo *Luthero. c. p. 1. q. 87.*

QVÆSTIO XXX.

*An Christo, & sanctis FESTI DIES sint
celebrandi?*

HÆRESIARCH. I. EBION, teste *Bron an. LXXIII.*
& Ebionitæ contendebant Iudæorum ac Chri-
stianorum festa vt itaq; obseruari oportere: Sic *Euseb.*
l. 3. hist. c. 27. Æthiopes idem innouarunt tempore S.
Gregorij ipso teste *l. 11 ep. 3.* Quia, *Exo 31. Passum est*
sempiternum.

II Omnia festa, ceu ceremonias Iudaicas tollebant
Petrobrusiani, in *vita S. Bern. l. 3. c. 5.* & *VVald.* teste
Guidone in summa. Et *VViclefista*; teste *Tho. VVald.*
10. 3. tit. 16. c. 140. Quia, *1. Ro. 14. Auius indicat diē inter*
diem: alius iudi ac omnem diem: id est, putat esse sacrū
2. Gal. 4. Dies obseruatis, & menses, & annos. *Col.*
2. Nemo vos iudicet in potu aut in cibo, aut in parte diē
festi 4. Patres aiunt Sabbatum carnale Iudæorum à
feruilibus abstinere; ac Christianorum Sabbatum
spiritalē est abstinere à peccatis.

III. **LVTHERANI**, perindeque **CALVINIA-
NI** dogmatizant quinq; 1. Festos agitare dies ia-
ris esse diuini ac naturalis: iuxta Decalogum.
Et rectè. 2. Ius illud dies determinasse nullos:
determinari verò oportere à Pastoribus; sed po-
pulo consentiente. At non ea conditione Chri-
stus Apostolis commisit regimen Ecclesiæ. 3.
Determinatos non debere cœteri sanctiores cœ-
teris, ceu mysteriosos; sed obseruari solum ob
determinationem. Docentq; Paulo, vt supra.
4. Sanctis dies consecrare nefas. 5. Determina-
tionē eam non obligare in conscientia; nisi ob
scandalū, seu contēptū. 1. Quia festū agere fuit
res indifferens in primitiua Ecclesia; atūt Mag-
deburg. vt iā in Sabbato prædicarent; ceu Paul.
Act. 13. iam in Dominica, qua Ioannes *Apoc. 1. rap-*
teus fuit. 2. Quia *Gal. 4.* resistitur Pseudoaposto-
lis festa cum obligatione inferentibus. 3. Quia
ait Heshus. cū Christianorū, quā Iudæorū, plu-
ra sint festa; erit eorum iugum intolerabilius.

PAPISTA. Cum in *Luthero ca. 1. q.*

88. veritatem asseruerim; hic falsitas redarguenda est.

I. Sabbatizantium. S. Aug. in *Gen. 9.* 46. 124. 139. ait, Pacta legis dici sempiterna, quod significet res æternas; Vel duraturas quousque status ille perdurabit; Vel quousque Deo placuerit.

Ad Hoc: *Alius iudicat diem inter diē,* id est, ieiunat omni die, alius quibusdā. Ita Orig. Ambr. &c. *Vel,* Theoph. Theodor. &c. Alius abstinet à suilla semper, alius aliquando. *Vel,* Hier. Alius Sabbatum & Kalendas obseruat, alius nullum diem feriat. Et sic loquitur de festis Iudæorum; non Christianorum.

Ad *Gal. 4.* Arguit obseruatores dierum dicentes; iam bonum est iterinire, hoc illud agere. Sic Ambr. Aug. *Vel melius:* Aug. Hier. Græci: agitur de festis Iudæorum tantum. Sicut & *Col. 2.*

Ad Quinque illa Luthero-caluinistica liquet responsio in meo Luthero-cal.

Ad quinti I. Dico: Cultus festorum ex se indifferens est; at posita lege, necessarius. Item Paulus non ideo coluit Sabbatum, quod prædicaret Sabbato; quo collectos reperiebat.

Ad Heshusium dico: Iudaicum iugū festorum fuisse graue, quia seruale & corporale; nesciū mysterij, multis obseruatiūculis additum permolestis: Non sic festa Christianorum plena mysterij, vacantia à seruali opere & ceremonijs serualibus. Deniq; Dominicam, vti festorum primā, cæptā in die Pentecostes, docemus ex *Act. 20. I. Cor. 16. Vna Sabbati cum. &c.*

At ea loca volunt de Sabbato intelligi Magdeburgenses *Cent. 1. l. 2. c. 6.* Calvinus in *Catena Marlorati;* & Paulum sabbatizasse aiunt.

At contra consensum S. Patrum, *Bell. l. 3. de Sanctis. c. 11.*

Et in c. 12. de Paschate; quod Magdeburgenses lib. volunt esse indifferens debere, vt celebretur, quo die liberit.

At hoc Nouatianum est, iamque olim damnatum.

Ultima pars superat Ecclesia Triumphans, de Sanctis in Purgatorio. Hi Viatores esse desierunt; suntque Comprehensores decreta quidem Dei; sed factio nodum suo ipsos debito tantisper remorante. De illis itaque conuersionem mouent iniquiores Nouatores, sectarum veterum damnatarum.

VI. DE PURGATORIO.

QVÆSTIO XXXI.

Num sit Purgatorium?

HERESIARCH. I. AERIS cognomento Impius emergit anno 356. damnatur in Conc. Sirmiaci anno 357. Docebat, teste *Epiph. bar. 75. Aug. bar. 5.* Non orandum pro defunctis, Vel, quia non egeret precibus; Vel, quod iuari non possent. 1. VVALENTINUS Purgatorium esse pernegabant teste S. *Anto 4. tit. II. c. 7. §. 3. 3.* APOSTOLICI prius idem sub annum M. C. LIII. 4. HENRICIANI & Petrobrusiani sub annum M. C. LXX. teste *Bern. Epist. 240. §. 5.* ALBIGENSIS sub annum M. CC. cum Purgatorio infernū tollebant. teste S. *Anto p. 4. tit. II. c. 7. §. 6.* Sic & VVICELIFFITÆ, HÆLITÆ, Armeni & Græci. &c.

LUTHER vster mutauit. I. In disput. Lipsica ait: Ego; qui Credo fortiter: imò ausim dicere scio Purgatorium esse; facile persuadeor in Scripturis de eo fieri mentionem. II. In Artic. à Leone damnatis; Admittit idem: sed cum erratis quinis: 1. Non posse scripturis probari Animas in eo non certas esse salutas. 2. Possē inibi mereri ac demereri. 3. Assidue in eo peccare, dum horrent pœnas & requiem appetunt. 4. Liberatas suffragijs Ecclesie minus beari, quā que facti faciunt per se. III. Deniq; abnegatione post hanc vitam; Et vitam ait purgatorium esse, mortis quæ pœnā culpam omnem extinguit. Ita l. de abroganda Missa. LUTHERANI sequuntur hoc tertium omnes Rigidi: & Molles. Item que CALVINIANI: Calvinus Inst. l. 3. c. 5. §. 6. Id vocat Exitialē Satane commentum, quod Christi Crucem euacuat; con-

tumeliani non ferendam Dei misericordiam irrogat; Fidem labefactat & euertit.

ANABAPTISTÆ Trinitarii l. 2. c. 1. dicunt Lutherum posuisse fundamentum reformationis, & sustulit Purgatorium, Missas, peccatorumque discrimen.

PAPISTA. Hic solum Maiores Nostrorum nostratum in medium produxisse; est hosce in eandem cum illis damnationem coniecisse. Et quid quicquam illustriorem eorum refutationem requirat? Hanc tamen præbemus in nostro *Luthero c. p. 1. q. 90.* Consuli poterit & meus *Mendax Antipap. p. 1. q. 9.*

I. Istis adde omnium nationum gentiumque consentum.

1. Hebræi 2. *Mach. 12.* orarunt, sacrificaruntque propriè defunctis. Non tamen proijs, ait Iosephus *l. de bello Iud. c. 19.* Qui seipos interemerunt.

2. Mahumetani in Alcorano Purgatorium disertè confitentur.

3. Ethnici item apud Platonē in *Gorgia*, in *Phædone*; apud Ciceronem in somnio *Scipionis*; apud Claudianum *l. 2. in Rufinum.* *Quos &c. egit lethæo purgatos flumine. &c.*

I. Neque omnia errantium instituta

aut placita rectè dixeris errata: nã multa sunt & verissima & honestissima; utpote ex naturæ lumine depromptas; Quod cum sit commune; communis id eo est & consensus omnium de Purgatorio.

II. Neque Apparitiones, à S. Patribus compertæ proditas, quisque sanus dixerit vanas. Quas porro inferunt aduersarij obiectiones è Scripturis, attingere supersedeo; ob futilitatem ac inutilitatem: fusè *Bell. l. 1. de Purg. c. 12. 13. 14.* Quæ contra hætenus nec hîscere ausi.

III. Neque tamen in purgatorio locus est meriti aut demeriti. Quia *Eccl. 9. Mortui non habent ultra mercedem. c. 11. Vbicunque ceciderit lignum, ibi erit.* *Luc. 16. Iam non poteris amplius villicare. 2. Cor. 5. Referat unusquisque prout gessit in suo corpore; non extra corpus. &c. V. Bell. c. 2. lib. 2. &c. 3.*

IV. Purgatorij sunt certi salutis. Quia per iudicium particulare iam arbor cecidit ad Austrum. Et suum quisque seuit iudicium: ut *Epulo in orco*, & *Lazarus in limbo*; quanticunq; sint eis è cruciatu dolores seu perturbationes.

F I N I S

Genealogiæ Theomachæ Luthero-caluinianismi:

Gloria sit Christo.
Gloria sit Maria.
Sit sua Gloria Diuis.

Bb 2

COP.

